

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 732.

CHICAGO, ILL., 22. Septembra (September 22nd), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ŠOLA IN KLERIKALIZEM.

Zasužnjena misel in svobodno življenje se še nikdar nista vjemala in se nikoli ne moreta vjemati. Kajti če misel ni prosta, si ne more sestaviti niti jasnega pojma o svobodi; kako pa naj bi človek tedaj svobodno živel ali pa se celo bojeval za svobodo?

Tisti, ki hočejo vladati, so to vedno dobro razumeli in so se od nekdanj trudili, da bi zatrli duševno svobodo. Kdor zna zasušiti dušo, bo veliko lažje zasušil tudi telesa. Zaradi tega sta si kapitalizem in resnična svobodomiselnost nasprotna pojma, kapitalizem in klerikalizem pa dobra prijatelja, ki se vzajemno podpirata.

Na svetu je ni dežele, v kateri bi se toliko govorilo o svobodi, kakor v Ameriki. Zelo bi človeka veselilo, če bi bila vsaj polovica velikih besed o sweet liberty opravičena. Ali oziraje se po Zedinjenih državah moramo opaziti, da je tudi na tem polju humbug tako razvit, kakor noben drug produkt te dežele. Posebno pa je postala na duševnem polju bevedra o svobodi kričeča ironija.

Vsakdanji svobodomislec se čudijo temu pojavu, pa iščejo razloge po oblakih. Ali povsem nepotrebno je letati tja gori, kajti vzroki so tukaj, na zemlji, in niti posebno se ni treba truditi, da se najdejo. Amerika je postala velekapitalistična dežela, in to razlaga vse. Da igrajo tupatam tudi drugi nementi svojo vlogo, se lahko prizna; ali vse drugo je postranskega pomena, in nikdar ne bi mogel iti klerikalizem v Zedinjenih državah tako bujno v klasje, če se ne bil tukaj vkorenil kapitalistični sistem.

Kakor se sklicuje katoliška cerkev rada na to, da je ona prva ustanavljavala šole — kar ni resnično — tako tudi kapitalizem rad navaja svoje zasluge za ljudsko šolstvo. Ne da se niti tajiti, da je kapitalizem v svoji mladosti pospeševal elementarno izobrazbo. To se je vjemalo z njegovimi interesi. V industriji ni bilo mogoče izkresati iz nevednega delavca dovolj profita. Stroji so komplicirane reči, ki jih je treba poznati, da se more pri njih delati in dobro delati; kdor se ne seznani natančno z mehanizmom, lahko napravi z eno samo napačno kretanje škodo, katere ne bi mogel s svojo plačo do smrti nadomestiti. Ne iz navdušenja za izobrazbo, temveč zaradi svojega dobička je kapitalizem želel dobiti inteligentnih delavcev, in zato se je ogreval za ljudsko šolstvo.

Ali ta ljubezen je segala le do gotove meje. Ko so mogotci spoznali, da je v znanju moč, ki ne učinkuje le pri stroju, so začeli majati z glavami. Toliko ljudskega znanja, da se zavedajo delavci svojega razrednega položaja, se jim je kmalu zazdelo preveč. Povrh tega se je tehnika tako razvila, da je povzročila v mnogih strokah najobsežnejšo delitev dela: eni delavci delajo ves dan, tri štiri kretanje, druga partija dela nekoliko drugih kretanj. Za taka opravila ni treba nič več kakor urnosti; človek postane sam zopet mašina.

Čemu torej še izobrazba za maso? Da ji pomaga do nezadovoljnosti? Da jo povede v organizacije? Da ji prikaže krivice, ki jih trpi, in pravice, ki bi jih morala doseči? . . . Rajši nevedno, neumno maso, kakor da bi se njeno znanje obrnilo proti njenim gospodarjem.

Kapitalistična ljubezen do izobrazbe se je ohladila; na ta trenotek pa so prežali nazadnjaki in so ga takoj izrabili.

Po vsej Evropi, razun v Rusiji, je duševna reakcija na delu. Toda tudi v Rusiji se pravoslavna cerkev prilagaja novim razmerah in mnogi sodijo, da bo postala še močan faktor, kajti v duši ruskega ljudstva je religija še močno utrjena.

Duševna reakcija potlačuje šolstvo in ovira njegov razvoj kolikor le more. Mračnjaki zahtevajo vse mogoče omejitve v šolskih sistemih in seveda kar najbolj mogoče nazađnjaški pouk.

Sedaj, ob pričetku šolskega leta, smo imeli zopet priliko čitati slavospeve ameriškemu šolstvu. Ne sme se zanikati, da je ameriško ljudsko šolstvo najbrž na precej višji stopinji, kakor pa šolstvo povprečne druge države; Američani trdijo, da je boljše, kakor v katerikoli drugi deželi. Isto trdijo tudi Nemci o šolstvu v Nemčiji in Francozi o svojem. Toda v vseh deželah so črni reakcionarci na delu za poslabšanje šolstva. V mnogih ima klerikalizem šolstvo popolnoma v svojih krempljih.

Tudi v Ameriki se je razvilo mukerstvo, ki se lahko meri z vsakim evropskim in ga v marsičem celo prekaša. Izraža se v tisti zlagani moralistériji, ki bi rada zadavila naravo, pa poraja hinavščino in najgnusnejše ekscese za zagrinjalom; v zamenjavanju znanstvenih del s pornografijo; v poniževanju svobodne umetnosti; v zoperni bigoteriji in v odurnem tercijalstvu. Izraža se pa tudi v predrznih napadih na šolstvo.

Po zakonu je v Ameriki javno šolstvo svobodno in brezkonfesionalno. Dokler niso mogle cerkve izvrtati luknje v zakon, so lovile duše v svoje privatne šole, v katerih so bile molitvice na prvem, veda pa na zadnjem mestu. Ali sedaj se jim zdi, da je prišel čas, ko lahko iztegnejo roke tudi po javnih šolah in занesejo vanje konfesionalizem.

Klerikalizem, ne le katoliški, je dolgo pripravljat tla. Vedel je, da je težko doseči cilj, dokler si ne pridobi dovolj vpliva v javnosti. Dolgo je bil navidezno skromen; ni se hotel organizirati v posebnih klerikalnih strankah, temveč se je rajši mešal v obstoječe stranke in tam kazal kapitalizmu, kakšne imenitne službe mu lahko izkazuje s tem, da kroti delavstvo in ga uči pohlevnosti. Kapitalizem je to spoznal, in si je dejal, da roka roko umiva.

Danes pa sega vpliv klerikalizma v vsa kota. V kongresu sedi in v legislaturah in mestnih svetih. V javno upravo se vtika, v umetnost posega, literaturo nadzoruje, v gledaliških agitira, v delavske organizacije sili in po šolstvu izteza kremplje. Kajti na svoji strani ima že toliko javnih organov, da lahko poizkuša to igro.

V nekaterih krajih so svoječasno že skušali uvesti verski pouk v ljudske šole. Seveda hodijo nazadnjaki pri uvajanju svojih načrtov po ovinkih, da se ne krši beseda zakona; duh zakona se lahko ubije.

Klerikalizma se ne bi bilo kdove kako bati, če bi se častiti fathri omejevali na svoje katekizme in učili le Boga, katerega sicer sami ne poznajo. Škoda bi bila le v izgubljenem času otrok, lahko pa bi se pričakovalo, da dobe v zrelejši dobi na podlagi realnega znanja boljši vpogled v resnico in v mejne kraje človeškega spoznanja.

Toda vse to klerikalno vsiljevanje je iz drugih razlogov skrajno nevarno. Kjer se vkorenini klerikalizem, nastanejo neizogibno verska nasprotja in sovraštva, ki so povzročila na svetu že najmanje toliko gorja kolikor vojne. Vrhutega pa je klerikalizem sistem, ki namenoma ovira človeški razvoj, sili v preteklost in sugerira ljudem hlapčevstvo in poniževanje samega. Klerikalizem je sovražnik napredka in zlasti sovražnik delavske emancipacije. Klerikalizem je varuh družabnega reda, v katerem mora masa ljudstva ostati zaslužnjena; s kapitalizmom si je razdelil vloge in oba delujeta složno, da obranita zatiranje in izkoriščanje.

Zato so napadi klerikalizma na šolstvo nevarni za blaginjo in za napredek ljudstva. Zato se ne smejo prezirati. Ljudstvo, ki se hoče bojevati zoper kapitalizem, mora biti pripravljeno na odločen boj zoper klerikalizem.

Vprašaj svojega prijatelja, če je naročen na Proletarca. Če ni, ga pridobi, da se naroči.

Kadar se govori v vladajočih krogih o svobodi, o narodih, o neodvisnosti in pravici, je vsaka taka beseda epitheton ornans, olepševalna fraza, kakršne so bile vedno potrebne, da so se zakrivali pravi egoistični nameni.

Tistim, ki dvomijo.

Naši sodrugi po naselbinah, ki so prepričani, da za delavstvo ni rešitve brez socializma, pa se zato organizirajo in agitirajo med svojimi tovariši, poznajo dobro tisti resignirani odgovor, ki ga neštetokrat dobivajo ob času volitev, če prigovarjajo delavcem državljanom, da naj glasujejo za socialistične kandidate:

“Kaj jih bom volil, ko itak ne zmagajo!”

To so delavci, ki se izmed vseh človeku še najbolj smilijo. Zakaj iz njih govori tista kratkovidnost, o kateri je najmanje upati, da se kdaj ozdravi.

Če pravi delavec: Socialisti hočejo uničiti Boga, — socialisti hočejo vse deliti in to ni mogoče, — socialisti nam hočejo vzeti narodnost, — tedaj si človek misli: Well, ti nimaš pojma, kaj je socializem: nemara se še kaj naučiš, pa boš drugače govoril.

Če naletiš na moža, ki išče družbo gospodarjev, da bi se jim prikupil in je vsak trenotek brez najmanjšega pomisleka pripravljen izdati svoje tovariše, veš, da imaš opraviti s sovražnikom in se boš po tem ravnal.

Če pa ti pride trpin z izgovorom, da se ne more zmagati, tedaj bi si populil lase.

O človeku, ki se tako mota, bi moral misliti, da vsaj slutiti korist, ki bi jo prinesel socializem. Ali malodušen je; in to je najžalostnejša lastnost.

Težko se je zamisliti v dušo takega junaka, če se je človek sam rešil vsakovrstnih predsodkov in strahopetnosti. Kaj misli o bodočnosti, o boju, o delavski moči? In če misli, da ne zmagajo socialisti — česa pričakuje, ako glasuje za druge kandidate?

Pri vsakih volitvah v Ameriki se to ponavlja. Tudi sedaj, ko se bližajo jesenske volitve v raznih mestih, se čujejo taki odgovori. Na tisoče bi jih bilo glasovalo za socialistične kandidate, če bi jim bil mogel človek dati črno na belem, da bodo zmagali. Ker pa ni take prisege; so neodločneži v mislih skubli marjetico ali pa šteli na gumbe: Demokrat — republikanec — demokrat — republikanec.

Matematični problem, da zmaga tisti, ki dobi največ glasov, da oddajajo glasove volilci, da je torej od njih odvisno, kdo bo izvoljen, je tako enostaven, kakor mali “ajmalajne”. Človek misli, da bo užalil delavca, ako mu dopoveduje, da ne gre za vprašanje, kdo bo izvoljen, temveč za to: Koga boš volil? Nikjer ni naprej določeno, kdo mora zmagati. Če pišejo vsi listi in grme vsi govorniki in stavi jo vsi loteristi, da bo izvoljen Pavel, lahko volilci vse prekucnejo, če glasujejo za Petra.

Dvomljivcem, ki nikdar ne verjamejo, da bo izvoljen socialist, bi bilo torej najenostavnejše odgovoriti: Glasujte zanj, pa bo izvoljen.

Toda prav zato, ker je stvar tako zelo enostavna, se z njo tako težko doseže uspeh. Človek je sploh precej čudno bitje in najčudnejši so tisti, ki najbolj dvomijo o najjasnejšem. Veliko jih je kakor tisti profesor logike, ki ni našel naočnikov na

navadnem prostoru, pa je porabil pol ure z globokim postavljanjem premis in dalekosežnim izvajanjem, dokler ni prišel do sklepa, da ne morejo biti nikjer drugje kakor na njegovem nosu. Ko je posegel tja, so bila res tam.

Mnogo delavcev, ki glasujejo za kapitalistične kandidate, želi, da bi bili izvoljeni socialisti. "Ampak nasprotnikov je preveč". In ker jih je preveč, se ne potrudijo, da bi zmanjšali njih število, temveč — ga še sami pomnože. Čuden razum

Kaj bi povedali takim ljudem?

Dokler ne zmaga socializem, ne more biti delavstvo rešeno materialnega izkoriščanja. Delavec vidi, da je njegovo življenje v sedanjih človeški družbi prava pokora. Tudi če spada v kategorijo, ki ima kaj boljše plače, torej če je takorekoč aristokrat svojega razreda, si mora vendar odrekati sto reči, ki so dosežene samo z denarjem. Ne mislimo le na finejšo pečenko, na gomoljke in šampanjca, ampak na višje potrebe, do katerih nima nič manjše pravice kakor člani "boljših slojev."

Ali delavskih "aristokratov" je malo. Ogromna večina je proletarska v pravem pomenu. In tudi tisti, katerim se razmeroma najboljše godi, nimajo nobene varnosti, da se jim ne obrne čez noč na zlo. Brezposelnost je večna grožnja za delavca. Kaj da pomeni, kadar res plane v družbo, to je ogromna masa delavstva pač dovolj občutila v letošnji krizi.

Kapitalistična družba pa nima sredstev, da bi spravila moro brezposelnosti s sveta. Produkcija blaga in njeno razmerje napram konzumu je tako anarhistično, da so krize neizogibne; vedno pa je delavstvo tisto, ki najbolj občuti udarec gospodarskih kriz.

Včasih si delavstvo s pomočjo svojih strokovnih organizacij, s požrtvovalnimi boji, s stavkami, pribori kakšno zboljšanje. Absolutne varnosti, da si ohrani take pridobitve, ni. Kdor ne živi topo, brez vsakega opazovanja in kdor ne pozabi na svoje izkušnje od enega dne do drugega, ve pač sam, kolikokrat so morali premagani kapitalisti priznati delavske zahteve, ali kadar je minilo nekaj časa in so se nagnile ugodne razmere na stran delodajalcev, so poskušali uničiti delavske uspehe, in dostikrat se jim je posrečilo.

Nešteto krat si je delavstvo priborilo nekoliko centov zboljšanja, a njegov položaj se vendar nič ni popravil, ker so se medtem življenske potrebščine tako podražile, da so zvišane cene pogoltnile ves uspeh zmage in se je delavec bojeval le za tuje žepce.

Dokler je družba kapitalistična, je prokleto majhnega pomena, ali vladajo demokratje ali republikanci ali pa kaj drugega, temu podobnega. V hiši, katere temelj je kapitalizem, ne more biti rešitve za delavstvo.

Torej ne more biti za pametnega delavca druge poti, kakor da pomaga odpraviti kapitalizem. Glavni boj pa se mora izvajati na političnem polju, in volitve so eno bojišče, na katerih se odločuje bodoča usoda delavstva.

Razume se samo ob sebi, da ne more socializem takoj zmagati. Vsaka opozicijska stranka je v začetku manjšina. Zmaga je pa odvisna od tega, da se vstraja. Manjšina se ne more čez noč izpremeniti v večino, ali če trajno raste, doseže sčasoma moč, da zmaga.

Dokler ne more socialistična stranka sama poslati dosti zastopnikov v parlamente, mestne zbornice itd., je za navadnega delavca zelo majhnega pomena, ali zmagajo demokratje, republikanci, progresisti ali kdorkoli. Njegovih interesov ne bo zastopal ne eden ne drugi. To izkušnjo bi delavci pač že lahko imeli.

Vseeno pa ni za pametnega delavca, koliko glasov dobe socialistični kandidati. Prav zato, ker je veliko takih, ki glasujejo le za kandidate, za katere je upati, da bodo izvoljeni, je treba takim dvomljivcem pokazati napredek socializma. Če bo izvoljen republikanec namesto demokrata, nimam kot delavec nobene koristi od tega; če pa dobi moj, socialistični kandidat par sto glasov več, je to korist za prihodnje volitve, kajti ravno zaradi njegovega večjega števila glasov bo čez dve leti marsikdo zanj glasoval, ki se zdaj še sam s seboj krega.

Da ne bo socializem zmagal, je neznansko kratkovidna trditev. Zakaj po vsem svetu je viden njegov rapidni napredek. Število socialističnih poslancev se množi po vseh parlamentarnih državah. V Rusiji so na krmilu delavci in v nekaterih drugih prihajajo v ospredje.

Ali delavcev ne more zanimati le to, če bo socializem sploh zmagal, temveč tudi to, kdaj bo zmagal. To pa je odvisno od njih, od njihove delavnosti, žilavosti, vztrajnosti, bojevitosti, od njihovega poguma.

Če veruješ v socializem, glasuj socialistično, pa ne glej ne na desno ne na levo. Ako s tem ne dosežeš današnje zmage, pospešiš bodočo. Ako pa glasuješ letos za kapitalistične kandidate, "ker socialist itak ne more biti izvoljen", si kriješ, da morda še deset let ne bo izvoljen. Kajti prihodnjič bodo zopet drugi rekli: "Oh, zadnjič je dobil tako malo glasov! Saj ne zmaga!"

Zdaj glasuj socialistično, prihodnjič pomagaj pri agitaciji, pa pride zmaga tako kmalu, da boš sam presenečen.

Unija sama na sebi ni nič. Če je delavec član unije s tem še ni rečeno, da je zato razredno zaveden. On je pač član, da si s pomočjo unije izboljša plačo, ali pa zato, ker dela v unijski delavnici in mora biti v uniji. Koristni za strokovne organizacije so le tisti delavci, ki imajo malo večji cilj, kakor zahtevo za par centov več na uro.

"Ven s politiko iz delavskega vprašanja" — pravi Rev. Zakrajšek, ali pa morda kak njegov ministrant, kdorkoli je že napisal dotični "uredniški" članek. "Proč s politiko iz delavskih strokovnih unij!", kriče tudi kapitalisti. Kapitalisti pa nominirajo kandidate za sodnike in vse druge urade, delavci jih pa izvolijo. Za kapitaliste je politika zelo dobra stvar. Za delavce pa seveda ni taka igrača.

Ka ujedinjenju radničke klase u Jugoslaviji.

Donosimo u celosti ovaj članak druga D. Lapčevića kao prvog glasnika dobrih vijesti iz starog kraja u pogledu ujedinjenja radničke klase u Jugoslaviji. Radnički pokret počinje, da se popravlja i konsoliduje, a to su prvi znaci boljih dana i lijepše budućnosti. Mi držimo, da je bilo vreme, da se jednom i zadje na pravi put. Kranje je vreme da i naš brod stigne u pristanište posle tolikog lutanja po uzburkanom moru fantazija i izvrnutih pojmova, a to isto važi i za Ameriku i ostali svet. Zato je želeći da ovaj članak pročitaju i objave redakcije ostalih radničkih, socialističkih i komunističkih listova — i ako imaju i trunke kuraži i poštenja — oni će to i učiniti. — Uredništvo.

Razjedinjena radnička klasa Jugoslavije ne samo da ne postiže uspehe, koje bi mogla izvojevati, da je ujedinjena, već i podnosi poraz za porazem. Politička i socialna reakcija, koja je nastala i koja će postojati sve kruća i sve besnija omogućena je gotovo samo razjedinješću, razdrobljenošću radničke klase, njezinom međusobnom zavodom neprijateljstvom podvojenih logora, koji u međusobnoj borbi, niti dospevaju, niti svaki za sebe imaju snage, da se bore protivu zajedničkog klasnog neprijatelja. U mesto dao naši taktički načelnoga karaktera razpravljamo u zajedničkom pokretu i da svoje političke pogreške i lične mane izpravljamo u zajedničkoj borbi protiv zajedničkog klasnog neprijatelja, mi smo sopstveni svoj radnički pokret pocepali, razrušili radnike, podelili, međusobno pozavodili do te mere, da oni, od međusobne mržnje i međusobnog neprijateljstva, ne vide ni klasnog protivnika ni zajedničku opasnost kojom im preti jedna surova klasna vladavina buržvazije.

Medjusobnim obtuživanjem i mikroskopskim iztraživanjem razlika načelnih, pogrešaka političkih i mana ličnih, mi ćemo biti u stanju samo dublji jaz kopati između pojedinih logora radničkih u Jugoslaviji, trovati odnese i još dalje razjedinjavati jednu te istu klasu, i omogućivati sve divljiju klasnu svemoć buržvazije.

Krajnje je vreme da se tim razaranjem radničke klase prestane i se odpočne pribiranje svih delova njezinih: od najlevi do najdesni, sve to je najamni radnik, svi koji pate u najamnim odnosima što ih stvara kapitalistični poređak, treba da budu u jednom radničkom pokretu, pod unutrašnjom demokratskom organizacijom pokreta. Treba omogućiti da svako gledište bude saslušano od najlevi do najdesni, izraženo i predstavljeno prema stvarnoj snazi njegovo.

Neka u zajedničkom pokretu budu čvrsta i neumetna proletarska disciplina u akcijama koje zajednički, posle slobodno zastupani svih gledišta budemo odlučno, ali neka bude podpuna sloboda, da svoja gledišta iznesemo, zastupamo i predstavljamo u svim instancama pokreta, i za njih pristalice pridobijemo.

Proletarski pokret može biti ujedinjen i može na uspeh računati samo u toliko, u koliko on ne samo spolja bude zahtevao demokratiju, već i u nutra, u samom sebi, bude imao surevnjivo te je njegovao. Bez ujedinjenja i demokratije u nutra — radnički pokret je osuđen na slabost, jer će snaga njegova biti trošena oko međusobnih borbi, slamana u jednom bratoubilačkom ratu. Bez demokratije unutra — radnički pokret je izložen vitalju "vodja sekta i kotlerija . . ."

Iluzija, da ćemo u tom bratoubilačkom ratu jedni druge svladati, oboriti, pokoriti i nametnuti jedni drugima svoja gledišta i svoje metode borbe, samo će se gorko osvetiti celoj radničkoj klasi; u bratoubilačkom ratu iznuravana, ona će postignuti naknadnog uspeha, do svega jednog jedinog: da obezbedi svemoć svoga klasnog protivnika! Za izvesna gledišta i za izvesne metode borbe treba proletarijat pridobivati ne bratoubilačnim ratu, jer se njima niko pridobiti ne može, već razvijanjem klasne svesti kod radnika istrajnim propovedanjem, a ne nametavanjem socializma u ujedinjenom radničkom pokretu. Do toga se uvidjanja, srećom, počelo dolaziti u svim delovima radničkog pokreta Jugoslavije. Sindikalni pokret je na pragu da se ujedinjenje izvede u najkraćem vremenu uz modalitete koji su danas tehnički mogući i koji obezbeđuju da se u najkraćem vremenu i definitivno ujedinjenje podstigne. Na ta put su naišle i Socialističke partije. Njihovi su delegati utvrdili neophodnu potrebu ujedinjenja celokupnog proletarijata Jugoslavije i našli dodira zajedničko tačke, one koji ih ne dele, već koji ih na zajednički rad upućaju. Pre definitivnog stupanja u jedan pokret, one će preduzimati zajedničke akcije za odbranu klasnih interesa radničke klase i za uspeh Socialističnih misli. Odbor ujedinjenja, u koji dolaze delegati svih partija, imaju zadatak, da u sporazumu sa partijskim upravama, preduzima privremene radove za ujedinjenje, koje će se, kad priprema sazri, odlučiti na posebnim kongresima i na zajedničkom kongresu ujedinjenja.

Sa radošću treba konstatovati, da i sarajevski "Glas Slobode" izjavljuje da je i bosanski proletarijat "od uvek težio ka punom ujedinjenju proletarijata na Slavonskom Jugu". Treba iztaći, da "Gl. Slobode" tvrdi: "I danas mi pozdravljamo ujedinjenje svih Socialističkih partija Jugoslavije." Zdali se samo što uredništvo "Gl. Slobode" pravi pitanje na ujedinjenju u Bosni. Stare načelne razmirice i stara lična za-

vadjenost i zasukanost je tamo još toliko jaka, da pojedincima ne dopušta videti opštu opasnost od razjedinjenosti i opštu korist radničke klase od njezinoga ujedinjenja. Mi smo gotovi da se uzajamno obtožujemo i da jedan drugome iznalazimo krupne i sitne grehove, i da budemo kopali jaz između i onda kad nama zajednički krv nad glavama gori!

A pri tome bosanski drugovi zaboravljaju, da su i načelne razlike u Bosni izkrsle u takoj oštroj formi da su lične političke pogreške nabujale usled specijalni prilika bosanski. Oni se naprimer žale, da u Social-demokratskom pokretu ima jake nacionalne boje. Stvar sasvim razumljiva! Bosna i sa njom i ono radničke klase domaće što je ima, još nije prežalila period intenzivnosti nacionalnoga osjećaja; još ona nije zrela za jedno intenzivno Internacionalističko uverenje. Ubedjeni i iskreni Internacionalista u Bosni ima tamo toliko, da bi mogli stati, a da jedan drugome ne smetaju, oko dva kafanska stola! Inače, svi tamošnji radnici su, otvoreno ili prikriveno, ili nacionalni, annacionalni, ili antinacionalni.

Naš je zadatak da ih ujedinitimo, i da, kad tako ujedinitih, učenjem zajedničkim forbrbama, izgladimo sve te sadanje oštine njihove i učinimo ih dobrim Socialistima i Internacionalistima. Inače, bez unjedinjenja će oni dugo i dugo ostati to što su, a Socializam će, i integralni i ovoj što ga mi zastupamo, samo trpeti. Boreći se protivu onih socialista, koji se nacionalno osjećaju, mi ćemo dok smo ovako podvojeni, uspeti samo toliko: da izazovemo prema sebi simpatija annacionalnih i antinacionalnih pravimo Internacionalistima! Ni lične name ili elemenata, ali da ni jedne, druge ni treće ne napolitičke pogreške druga Jove Šmitrana ne treba da nam ujedinjenje ni otežavaju, a kamoli ometavaju. Svi smo mi s manama! Neki ih ima više, neki manje; svi smo mi s pogreškama, neko s većim, neko s manjim. Kroz zablude se dolazi do istine. Ta filozofska aksioma važi za politiku: kroz pogreške (ako smo sposobni koristiti se iskustvom) dolazi se do zdrave politike. A i tih pogrešaka će biti sve manje i one će sve manje biti vidne, ako su ujedinjeni i u zajedničkom radu budemo izgradjivali; biće i dalje neminovne i biće sve veće (s obe strane) ako ostanemo razjedinjeni i u neprijateljskom stavu.

"Glas Slobode" je pod puno na pravom putu kada je primio druga Dušana Balabana, jednog od najaktivnijih komunista, da ujedinjenje treba da obuhvati ceo radnički pokret: od najlevijeg do najdesnijeg. Primajući Dušana Balabana, "Glas Slobode" je sasvim na pravom putu ako se stavi na gledište punoga integralnog ujedinjenja i sa celim delom desnog pokreta radničkog, jer ako onom desnom delu može čiti

niti načelna zamerke, ovome levom moraju biti još veće, jer su i kobnije njegove pogreške; ako drug Šmitran ima grehova, ima ih i drug Balaban, i one su u izvjesnoj meri još kobnija za radnički pokret. Kad razjedinjenom, raztravanom, razorenom i upropašćenom radničkom pokretu gori krov nad glavom, kada mu je spas u integralnom ujedinjenju i uzdizanju zasnovan na punoj unutrašnjoj demokratiji, i kad pogreške i grupa i pojedinaca možemo i lečiti i odklanati samo zajedničkom saradnjom, nije vreme iznalazenju starih grehova i razgrebljavanju starih rana, kopanju dubljega jaza između pojedinih logora, koje smo kopali radi vođenja bratoubilačkog rata i kopanju što dubljega jaza između ujedinjenog proletariata i njihovoga klasnog neprijatelja. Da se postigne podpuno ujedinjenje proletariata Jugoslavije, ja sam lično gotov da izpunim svaku dužnost koju ujedinjenje proletariata zahteva. Ako bi, radi toga da se radnička klasa ujedini, bilo potrebno da se uklonim, ja ću to smatrati ne za žrtvu, već za veliku ličnu sreću. Jer, za jednoga Socialistu može biti veće sreće, nek to kada se sav proletarijat njegove zemlje ujedini i oslobodi za snažne i uspešne borbe?

Dragiša Lapčević.

Veterani niso dobili bonusa; Harding sam je prišao pred senat in mu priporočao, naj ne sprejme nobene predloge, ki bi določala nove milijarde za izplaćanje bonusa, ker so izdatki že sedaj preogromni. V newyorški legislaturi so sprejeli zakon, ki določa veteranom iz imenovane države bonus. Sodišče je izreklo, da je neustaven. Med vojno se je sprejelo marsikak zakon, ki je bil res neustaven. Toda sodniki so mižali.

Veterani se sedaj jeze nad — Debsom in pritiskajo na Hardinga, da ga ne sme oprostiti. Torej fantje se hočejo maščevati nad Debsom. Na patriote, ki so med vojno reševali domovino v Washingtonu "za en dolar na leto" plače, so pozabili, ali pa sploh ne vedo, da smo imeli take patriote. Dokler bodo veterani in drugi patriotski delavci nastopali proti ljudem kot je Debs, ne bo boljše na svetu.

Reakcionarne sile in francoski intrigantje so na delu, da razbijejo zedinjeno Nemčijo. Katoliško Bavarsko hočelo ločiti od ostale protestantske Nemčije. Od tega bi imela tudi Francija škodo, četudi sedaj francoski reakcionarji intrigirajo v prid razbitju Nemčije. Morda se pozneje, če se bi Nemčija res razbila, našel zopet kak Bismarck, kar bi za francoski imperializem ne bilo prijetno. Ali pa bo proletarijat že prej še bolj združil Nemčijo in to bi bilo francoski reakciji, če bo do takrat še živela, še bolj neprijetno. Nobena dežela, nobeno ljudstvo, in noben del delavstva nima koristi od razdruževanja. Za spoznavanje vrednosti združenja pa je bilo potrebno razdruženje. Izkušnje so šola.

Rusija krvavi vsled silnih naporov v boju proti mednarodnemu kapitalizmu, vsled civilne vojne, blokada in sedaj še vsled silne suše. Pomagajmo Rusiji, da jo ohranimo za nas in za ruski proletarijat.

Pekel.

„... O, vsi vrage!“

Tako je zarežal Satan in se oprl na leseno kobilo zraven Luciferja, kateri je brusil konico svojiga repa na peklensko se vrtečem mlinskem kamnu.

„Kaj te pa zdaj grize?“ vpraša zadnji in še ne ozre se na svojega višjega.

„Nič me ne grize — ampak povem ti, da sem že proketo sit gospodarstva v tem brlogu. Tukaj več ni mesta za poštenega vrage! Ali je to kakšen prostor za grešne duše, prostor, kjer bi moralo biti škripanje z zobmi? Vražja laž! — Meni se zdi, da je to krasno letovišče, navadno zabavališče, pravi Coney Island — to kar je... Povem ti, Lucifer, da teh ljudi ne spraviš več nazaj od koder so prišli, pa naredi kar hočeš. Poglej tamkaj tisto koščeno rogovilo! Večni smehlaj mu visi na obrazu. Poskusil sem že, da mu ga preženemo z beložarečim železom, ali nesnaga se je še bolj smejala. Vsakemu stiska roko, vse hudiče nazivlje svoje brate in včera je nesnaga poskušal poljubiti mojo staro mater. Tako me je razpalil mrha mrhasta, da sem mu razbeljene gnojne vile zadril v trebuh.“

„Ali je kaj zacvilil?“

„Nič ni zacvilil — pač pa me je zahvalil s solzami v očeh. Le pomisli! Rekel je, da to je bila prva gorka stvar v njegovem želodecu po dolгих letih. Potem mi je pravil, da je stal tri leta v krušni vrsti v Chicagi in brez vspeha.“

„Zakaj mu ne nabašeš želodeca z rastopljenim svincem?“

„Tudi to sem že poskusil, a še ganil se ni; dejal je, da tako dobrega zaloga ja ni imel odkar je požrl karbolno kislino eno noč poprej preden je prišel semkaj.“

„Ali si ga že kupal v olju?“

„To se razume — in zahvalil me je za gorko kopel. Povedal je, da se je v svojem življenju samo enkrat kopal in sicer v prenočevališču Zveličavne Armade, toda voda je bila tako mastna in gosta, da se je moral strgati z žepnim nožičem, preden je zamogel spraviti hlače na kožo.“

„Kaj če bi ga položil na razbeljeno železno leso!“

„Oh! Mar misliš, da ga nisem? Toda zlomek je zaspal na lesi kakor dete v materinem naročju. Ko se je zbudil, slišal sem ga, kako je rekel tovarišu na desni: „Priatelj, tukaj se drugače spi kot pa na golem podu nad Majerjevem salunom. Tukaj saj ne zmrzuješ, se lahko iztegneš in poleg tega nisi v večnem strahu, da pride policaj in te vseka po podplatih ravno v hipu, kadar misliš zaspiti. — Pa si pomagaj, Satan!... Prosim te, Luce, nehaj brusiti svoj oguljeni rep! Delaš me nervoznega. Poglej na drugi konec tam, kjer razsaja cel trop norecev. Cel popoldan že paradirajo naokrog in vpijejo „Glorija!“ in „Hozana!“ Menda mislijo, da so v nebesih. Vsi so prišli iz New Yorka, iz tistih podzemeljskih lukenj. Ti so šele pravi! Beleeub je mislil, da jih bo malo

ogrel in ukazal je zvišati temperaturo. Postalo jim je res vroče, ali namesto da bi tulili in škripali z zobmi, so pa lumpje zapeli staremu Bubu zahvalno pesem in alejujo. Od tistega časa vedno pojeje in vriskajo. Kakor sem izvedel, so prišli zato v pekel, ker so celo življenje preklinjali hišnega gospodarja zaradi pomanjkanja gorkote. Zdaj imajo vso toploto, kolikor so je želeli in srečni so kot mlade matke v jerbasu pri peči...“

Zdaj pa pogledaj tistega Arkansažana tam pred plavžem. Vso žilindro, kar je bilo v plavžu, smo izgrebli ven, a on sedi na nji ves čas in vsi moji vrage ga ne spravijo proč. Pravi, da je bil rojen z mrzlico, živel je v mrzlici in umrl za mrlico. Tukajšnja klima ga je pa korenito ozdravila in zdaj pravi, da največja njegova sreča, bo, ako dobi semkaj vse svoje sorodnike iz Arkansasa...“

Svoječasno je bila strašna kazen če so koga na živem sežgali. Dandanes pa, če pečemo katerega teh revežev, je to zanje prava sreča. In še kako so zadovoljni, ko vonjajo pečeno meso, kajti te prilike nimajo na zemlji. Povem ti, Lucifer, mi moramo nekaj storiti, če hočemo rešiti pekel. To sploh ni več noben pekel! Odkar so kapitalisti na svetu naredili pekel za ljudi, izgleda ta naš brlog kakor pravi paradiž vsem tistim, ki padejo sem...“

Veš kaj, Lucifer? Mi rabimo kapital! Sicer imamo tukaj precej kapitalistov, ali živina noče storiti ničesar dokler ne vidi dobička. Bogate zaklade imamo tukaj; imamo dovolj plina in vroče klime, da se lahko kosamo z Alabamo. Glede goriva lahko tekmujejo z Rockefellerjem in z magnati premoga. Če bi enkrat ustrojili kapitalizem, imamo kmalo ječe, otroško delo, stradež brezposelnost, bero, prostitucijo, belo sužnost, samomore in ponarejanje živil. Na ta način bi lahko ubijali, gnjavili in mesarili ljudi brez meje in nikoli jih ne bi zmanjkalo. Za bombaževе plantaže, sladkorne čistilnice in jeklar-ske tovarne ni boljšega mesta kakor je pekel. Ampak mi rabimo denar. Brez denarja ni bilo še nikdar pravega pekla! Kadar imamo enkrat kapitalizem tukaj, potem bomo lahko tekmovali s peklom nad nami — drugače bomo pogoreli popolnoma...“

Prevel M.

Ako je bil kdo že v kakem podjetju, ki je nosilo izgubo, ve, kake težave so, da se ga kljub temu vzdržuje. S socialističnimi listi je taka, in Proletarec ni izjema. Ako bi delavci razumeli boj socialističnega česopisja za obstanek, bi se gotovo mnogo bolj potrudili za svoj tisk. Podjetje, ki ne prinaša dobička, se ustavi. Socialistične publikacije niso ustanovljene zato, da bi delale dobiček, ampak da širijo socializem med delavsko maso. Toda če delajo pri tem izgubo, jo mora nekdo pokriti. Ako se dovolj delavcev zaveda te naloge, stvar ni težka; ako jih je malo, je breme težko. „Proletarca“ bi že davno ne imeli, ako ne bi bilo par stotin sodrugov in sodruginj, ki ga skozi leta gnotno podpirajo in mu nabirajo novih naročnikov. Sedaj je četa naših agitatorjev majhna. Sodrugi in sodruginje, pojačajte jo!

Mali in veliki svet.

Astronomija je zanimiva veda, toda med prostim ljudstvom najmanj poznana.

Če bi bila bolj, bi ignoranca izgubljala tla pod nogami. In marsikaj bi bilo drugače. Nevednost med ljudstvom ne bo trajala večno. Veliko se je ljudstvo že naučilo na svoji poti iz barbarizma v civilizacijo in veliko več se še mora naučiti, predno doseže civilizacijo.

Na zboru zvezdoslovcev American Astronomy Association so se predložili novi dokazi o obsegu vseirja. Nekateri so zanimivi.

Svetloba potuje 186.000 milj, kar je dalj kot sedemkrat okoli zemlje, na sekundo. Sedaj si predstavljajte obseg vseirja, kolikor ga je odkritega do sedaj. Svetloba torej potuje 186 tisoč milj na sekundo in bi jo vzelo en milijon let, da bi prepotovala od enega konca vseirja do drugega. Malo premislite! Skušajte si predočiti obsežnost. In potem čitajte dalje.

V tem vseirju so tako velike zvezde, da jih vzame stotisoč let, predno se enkrat zaobrnejo naokrog. Če bi padla naša zemlja na eno teh zvezd, bi bila njena velikost v primeri z eno teh ogromnih zvezd, kakor snežinka, ki pade na našo zemljo.

Fotografije vseirja, vzete v observatorijih, in predložene imenovanem zboru astronomov, dokazujejo, da je med našo zemljo in najdaljšo točko v vseirju, ki jo je mogoče doseči s sedanjimi zvezdoznanskimi pripomočki, prostor, podoben temnim oblakom. Nobena luč jih ne more predreti. Nekateri astronomi domnevajo, da se to ogromne skupine zvezd, podobne Rimski cesti.

Človeku je še mnogo skritega, toda zelo veliko odkritega. Le, da je ljudi, ki poznajo to, kar je že odkritega, malo.

Človek je majhno bitje. Ali to mu ni všeč; on hoče biti — še manjši.

Priroda ga je postavila na zemljo. To je prašak v neskončni brezmejnosti. V sami Rimski cesti je okrog osemnajst milijonov nepremičnic. Vsaka taka nepremičnica je solnce in misli ji, da ima vsaka okrog sebe planete kakor naše. Videti jih ne moremo, ker nimajo svoje svetlobne; s pomočjo fotografske plošče, ki je veliko občutljivejša od našega očesa, so pa ekeistenco nekaterih že dognali.

Naša Rimski cesta je le en svetovni sistem; takih megel je nešteto, ki jih vidimo z našimi daljnogledi, neskončno več pa nam nevidnih. Za ogromno število svetov nimamo ne izraza ne pojma.

Povsod so pogoji za življenje, in kjer so pogoji, tam je tudi res življenje. To lahko opazujemo na zemlji. Kaplja vode je svet za infuzije; v temnih oceanskih globočin, v zraku, v blatu, v kraških jamah, na snežnikih in na severnem ledu se najde življenje. Tudi na svetovih izven naše zemlje je.

Naš planet ni v veseljnosti niti toliko kolikor majhna vas na zemlji.

Ampak človeku se zdi prevelika. Še to je moral razdeliti v države in države, v domovine in domovine, okrog njih je potegnil meje in mejice, in zaradi teh mej in mejic se bojuje, kolje, mori, uničuje!

Majhna je naša zemlja, ali kot noriščina je velika.

Ves neskončni svet je enake snovi; to nam dokazuje spektralna analiza, to nam pripovedujejo meteorji, ki padajo, posli tujih svetov, na zemljo. Nič neresničnega ne bi bilo, če bi človek dejal: Svet je moja domovina, prebivalci Marta in Venera, Siriovi in Vegini planetov so moji bratje, kakor zemljani!

Ali še zemlja sama mu je prevelika; en sam kotiček na tem prašku mu je "domovina."

Smešen je človek in komičen je njegov patriotizem. Kakor da bi hotel na veke vekov ostati otrok, ki se ne upa izpustiti materinega krila, v strahu, da se izgubi!

Tako majhna je ta zemlja — in neskončen je svet. In kdo se ni občutil njegovega neizrečnega čara, če se je v jasni noči zagledal v bleščeče zvezde, v katerih drhti toliko skrivnosti in toliko privlačnosti!

Povečal bi se človek sam, če bi povečal svojo domovino. Nič bi ga ne stalo, če bi porušil umetne plotove, ki so jih med dežele in narode postavili naši očetje, ki so smatrali zemljo še za ves svet. In če bi se združilo človeštvo da se otrese vseh malenkosti in postane veliko v življenju in stremljenju. — —

Tu je naš sosed Mars, tam naša soseda Venera. Tudi tam je življenje. Če bi bil človek večji, bi iztegnil svojo roko, da bi pozdravil svoje brate in sestre tam gori in od njih izvedel, kakšna je njihova domovina in jim povedal kakšna je naša. Pustil bi svoje malenkostne prepire, rešil bi svoje krušno vprašanje, da ne bi bilo treba milijonom neprenehoma skrbeti, kaj bo z golim življenjem, temveč bi lahko posvetili svoje sile višjim ciljem. Razbil bi puške in polomil sablje, te žalostne ostanke barbarske dobe, pa bi nabavil teleskope in spektroskope in mogočne signalne aparate.

Izbrisal bi meje na zemlji in jih razširil čez zemljo.

Ali on noče biti velikan. Rajši je polž in mravljevec, in da more varati samega sebe, si je izmislil bajke o polžji in mravlji slavi!

Zelo priporočljivo. — Neka cerkvena občina v New Yorku ima na hiši božji in na župnišču precej dolga pa nič denarja v blagajni. Kako ga dobiti. Premeten pastor pa je iztuhtal: — Ljudje radi gledajo "fight", pa je dobil filme pretepa med Dempseyjem in Carpentierjem in jih je sklenil kazati v cerkvi pobožnim dušam. Če je to Bogu dopadljivo ali ne, se ni vprašal. Samo da se dobi denar. Zakrajšek ima bolj trgovski način za pridobivanje sredstev. On vodi legalen biznes, včasih pod firmo Ave Marije, včasih pod firmo Edinosti, v nekaterih slučajih pa tudi pod imeni zasebnikov, kakor se že bolj izplača.

O Albancih.

Albanija ni bilo uradno ime v turški upravi, niti enoten državnopravni organizem, marveč le geografski in etnografski pojem za vilajete Skader, Janina in za zapadno od Ohridskega jezera ležeče dele bitoljskega vilajeta, kjer stanuje glavna masa Albancev, broječa nad 750 tisoč ljudi.

Albanci pa stanujejo tudi izven svojega ozemlja, namreč v Stari Srbiji in Makedoniji, koder jih je skoro že 500.000, in segajo preko celega Kosovega Polja noter v srbsko kraljevino.

Toda ti niso tode domačini, marveč priseljenci, večidel potomci onih rodov, ki so v zadnjem stoletju moreč in ropajoč vdrl v te kraje, pregnali prejšnje posestnike Srbe ter se tako polastili zemlje in imetja.

Razume se, da so ti rodovi po veliki večini (nad 50 odstotkov) sami mohamedanski. Razen teh je precej Albancev v Južni Italiji. Drugi so raztreseni po Balkanu.

Jezikovno in plemensko je smatrati Albance (Arnavte, Arbanase) — sami se imenujejo Skiptari (skip: orel, Skiptari: orlovski rod) — za potomce dveh starih ilirskih rodov, oziroma jezikovnih skupin. Severni, gorski rodovi ali Gegi se od južnih Toskov zelo razlikujejo, bodisi jezikovno pa tudi antropološko.

Dočim so severni ohranili čisto albansko kri in značaj, se južni niso mogli odtegniti tujim elementom in vplivom, zlasti grškemu in slovanskemu, vsled česar so kulturno nekoliko na boljšem.

Narodni plemenski značaj zlasti severnih Albancev je izrazito bojevit. Že pod Aleksandrom Velikim je zaslovela njihova hrabrost in ta sloves jih je spremljala tudi v poznejše čase. Kljub temu niti v starem, niti v srednjem veku niso tvorili skupne države, pogrešajoč širšega kulturnega obzorja, enotne narodne ideje, ki je velik državotvorni moment.

Za Albanca eksistira samo njegovo pleme, njegov rod. Zato se plemena pogostokrat niti pod vplivom zunanjih nevarnosti niso mogla združiti. Ta negativna stran njihovega "narodnega čuvstvovanja" se še tudi danes kaže.

Po rimskem, bizantinskem in bolgarskem gospodstvu, ki je v 10. in 11. veku segalo preko Makedonije tja gori do Drača, so Albanci koncem 12. stoletja prišli pod vrhovno oblast srbskih carjev.

Značilno je, da je ravno v srbski dobi Albanija dosegla najvišjo stopnjo kulture, kar priznavajo tudi nemški zgodovinarji. O Skadru, ki so mu gospodovali vojvodi kot srbski vazali, se izrecno poroča, da je bila ta doba zanj najsijajnejša, saj je bil poleg gospodarskega središča severne Albanije tudi ognjišče srbske kulture, ki se je razširjala tja doli do Epira.

Če še pomislimo, da se je že v 15. stoletju ustanovila za severno Albanijo srbska tiskarna, torej v

času, ko smo se komaj v srednji Evropi dodobra seznanili s to Gutenbergovo iznajdbo, je jasno, kako velikega pomena je bila kulturna misija srbstva v Albaniji, ki bi se bila tudi završila z uspehom, da niso Turki vsega poteptali v prah ter za poltisočletja zavrli vsak napredek.

Kmalu po katastrofi na Kosovem (1389) je padla tudi Albanija. Junaškemu Juriju Kastriotu, imenovanemu Skenderberg, se je sicer posrečilo vsaj deloma združiti albanske rodove, s katerimi je nekaj desetletij, občudovan od vse Evrope, hrabro branil svojo domovino. Toda kmalu po njegovi smrti je tudi Albanija za vselej legla v grob. (1749, to je 20 let po popolnem propadu Srbije.)

Da je turško gospodstvo pogubonosno vplivalo na javno življenje albanskih rodov, je izven dvoma. Že precej razcepljeno življenje se je odslej še bolj delilo.

Dočim se je v mestih in njihovih okolicih naselila turška vlada, so se prebivalci goratih krajev, posebno pa katoliški rodovi na severu, tesno zaprli pred zunanjim svetom ter stoletja kljubovali turški oblasti. Živeči dejansko sami zase, so vso dobo ohranili svojo vero, svoje patriarhalno življenje, šege in pravo.

Res je pa tudi marsikatera stran že itak dlugega značaja rodov vsled neprestanih bojov s Turki postala še nasilnejša, kakor je tudi turška krvoločnost in ropateljnost vplivala na pomohamedanjenje južne dele dežele.

Ni čudno, da je torej Albanija, živeča pod različnimi verskimi, kulturnimi, narodnimi, političnimi in krajevnimi vplivi, postala cela zmes nasprotujočih si idej in stremeljenj.

Pomudimo se za hip pri javnem življenju katoliških malisorskih rodov.

Malisori stanujejo po gorah albanskih. "Malisori" se imenuje po albansko gora, "malicija" — gorovje; odtod Maleori, Malsori in Malisori; po naši bi jim rekli "Gorjanci".

Organizacijo "naroda", v kolikor ni spadalo pod turško mestno upravo in potem pod "bremstvo" oblast, dokler ni ta junaško pobegnil, tvorijo plemena (rodovi), to je skupina družin, ki izhajajo vsaj po svoji trditvi — od skupnega pradedca. Če stanujejo vse te družine skupno na istem ozemlju (v isti vasi), tedaj tvorijo tudi politično enoto, imenovano "barjak". Ako pa živi rod ali pleme raztreseno v več krajih, razpade tudi politično v več "barjakov".

Vez, ki družijo barjake istega plemena (na pr. Mirdite ali pa Miridite) je torej dalnje sorodstvo, kar pa ne zabranjuje pač medsebojno ženitev, nikakor pa ne izključuje sovraštva. Miriditi so najmirnejši med katoliškimi rodovi.

"Mirdita" se pravi dober dan. Po stari bajki je neki oče svoje premoženje razdelil med svoje tri sinove. Prvemu je dal sedlo, drugemu sito, za tretjega ni nič ostalo; voščil mu je pa dober dan "mirdita". In ravno ta je bil začetnik rodu.

Po drugi pripovedki pa je nekoč poveljnik tega rodu od sultana Murada I. dobil častni naslov "mir dita", dober dan. Sultan ga je namreč nekoga dne svaril, naj ne začne bitke, ker je bil tisti dan "nesrečen" dan. Poveljnik je odgovoril, da je za zmago vsak dan dober, je začel boj in tudi zmagal.

Škof Miriditov je mons. Primož Doči, ki je bil pred vojno zelo vpliven mož v Albaniji, v Rimu in v Dunaju. Njegov sedež je v Oroši, pa biva večinoma v Skadru, če ni na potovanju.

O dveh sorodnih barjaskih plemena Dukadždini, ki stanujejo na južnem bregu Drina, poroča nemški potopisec Siebertz, da sta si celo smrtnosovražna, kjerkoli se namreč dobe njiju člani, se pozdravljajo s krogli.

Najvišji organ plemena ali barjaka je barjaktar (zastavonoša), čigar oblast je dedna. On ureja javne zadeve svojcev, narekuje kazni, zbira davke prej za turškega valja, izza balkanske vojne pa največ sam zase — in ukrepa o važnih vprašanjih, pri čemer se posvetuje z uglednimi možmi. V vojni poveljuje celemu barjaku.

Nižji organi so mirovni sodniki in biriči, ki izvršujejo kazni. Večidel je imel vsak rod pri turški vilajetni vladi svojega zastopnika, ki je posredoval med vlado in rodom v davčnih in deloma v sodnih zadevah; to je bil edini znak sultanove oblasti nad ordo. Kajpada se je tudi to prenehalo, ko je postala Albanija "neodvisna država".

Sicer pa žive gorski prebivalci po svojem starodavnem nepisanem pravu (kanun lek Dukadždini), ki živi v ustnem izročilu skoro vseh albanških rodov skadrskega vilajeta in se je ohranil po nekem Leksi Dukadžinu — Dukadžiću? — sodobniku slavnega Skenderbega.

Ta kanun ureja v glavnem kazensko pravo: umor, uboj, rop, ranitev, poškodovanje tujega blaga, posilstvo, zatem poročstvo in dedno pravo. Edina kazenska institucija je krvna osveta kot samopomoč, po reku: Kri za kri . . . Izključena pa tudi ni mirna poravnava na podlagi denarne kazni in odškodnine.

Sedaj je Albanija "neodvisna", toda njene natančne meje še niso določene. Albanija sama bi si jih že določila, toda toliko še ni samostojna, kajti njena oborožena in ekonomska moč je pač neznatna. Vendar pa je lega Albanije taka, da jo žele razkosati med seboj Jugoslavija, Italija in Grška. Jugoslavija, oziroma Srbija želi Skader. To mesto bi se dalo tekom let spremeniti za jugoslovansko državo v važno пристanišče. Grška želi tiste dele Albanije, ki so Grški najbližji medtem, ko bi Italija rada spremenila vso Albanijo v svojo kolonijo. Pri vsej zadevi pa odločujeta še Anglija in Francija, in sicer te dve državi največ.

Albanški rodovi pa v vsem tem kaosu tešejo in zbijajo skupaj svojo državo, za katero obljubujejo, da bo v teku nekaj let enaka drugim civiliziranim deželam po svetu. Dosti napredka za ta cilj menda tudi Albancem ni treba.

Kapitalistični način proizvodnje.

V srednjem veku se je rokodelstvo v Evropi čim dalje bolj razvijalo; delitev dela v družbi je napredovala — tako se je razdelilo tkalstvo v volnarstvo, platnarstvo in v barhanterijo; in razna opravila, ki so bila nekaj združena s tkalstvom, so se razvila v posebno obrt, n. pr. suknostrižništvo ali čiščenje sukna. Obenem pa se je razvila trgovina, zlasti ker so se zboljšala prometna sredstva, glavno vsled tesanja ladij.

Pred štiristo leti je cvetelo rokodelstvo; bila pa je to tudi znamenita doba za trgovino. Odkrili so morsko pot v Indijo, v to bajno deželo, polno neizmernih zakladov, in odkrili so Ameriko z njenimi neizčrpljivimi zalogami srebra in zlata. Bogastva so preplavila Evropo, bogastva, katera so evropski klativitezi v novoodkritih deželah nagrabili potom kupčije, goljufije in ropa. Največji del teh bogastev je prišel v roke trgovcem, ki so bili v stanu si nabaviti in opremiti ladje ter jih preskrbeti z mnogoštevilnim in močnim moštvo, ki je bilo sila predržno in brezvestno.

V tem času pa se je porajala tudi moderna država, centralizirana uradniška in vojaška država, najprej v obliki absolutne monarhije. Ta država je odgovarjala istotako potrebam povzpenjajočega se kapitalističnega razreda, kakor je potrebovala njegove pomoči. Moderna država, država razvite kapitalistične produkcije ne črpa svojih moči iz osebnih služb, ampak iz denarnih dohodkov. Monarhi so imeli zato dovolj vzroka, da so tiste, ki so prinašali denar v deželo, to je trgovce in kapitaliste, varovali in podpirali. V zahvalo za to varstvo so posojevali kapitalisti vladarjem (monarhom) in državam denar, napravljali so jih s tem za svoje dolžnike, jih narejali od sebe odvisne ter so s tem sedaj šele prav silili državno moč, da je služila kapitalističnim interesom z varstvom in z razširjanjem prometnih potov, s pridobivanjem in vzdrževanjem zamorskih kolonij, z vojnami proti konkurenčnim trgovskim državam.

Naši gospodarski abecedniki nam pripovedujejo, da je izvir kapitala v varčevanju. Mi smo se pa naučili spoznavati povsem druge viře kapitala. Največ bogastva kapitalističnih narodov pohaja iz kolonialne politike, to je iz ropanja v tujih deželah, iz pomorskega ropanja, iz kontrabantarije, iz trgovine s sužnji in iz trgovskih vojn. Zgodovina teh narodov nam podaja sem do naših časov dovolj primerov takšnih metod, kako se kapital "privarči." In državna pomoč se je pokazala kot jako sredstvo za pospeševanje tega "varčevanja."

Nova odkritja in nova morska pota niso prinesla samo velikih bogastev za trgovce, ampak so tudi razširila odjemalski trg za industrijo ob morju se nahajajočih držav, zlasti za industrijo Anglije, ki se je povzpela za gospodarico morja. Rokodelstvo ni bilo več v stanu zadoščati vsem tem, tako naglo in tako silno naraščajočim potrebam trga. Prodaja na veliko je potrebovala proizvodnje na

veliko; veliki trg je potreboval produkcije, ki se je povsem ravnala po njegovih potrebah, to se pravi, ki je bila popolnoma odvisna od trgovcev.

Trgovcem je bilo glavno do tega, da izvajajo razširjenim trgov odgovarjajoče proizvodnje na veliko sami; oni so imeli tudi potrebna denarna sredstva, da so mogli v potrebnem obsegu nakupiti vse, česar je bilo za proizvodnjo potreba, n. pr. surovine, orodja, delavnice, delavno moč — ali odkod jo vzeti? Sužnjev, katere se je moglo poprej kupiti, ni bilo v Evropi nič več. Delavec pa, ki je sam posestnik svojih lastnih proizvodnih sredstev, ali ki je član rodbine, posedujoče potrebna proizvodna sredstva, ne proda svoje delovne moči. Rajši dela zase in za svojo rodbino, da ostane plod njegovega dela njemu samemu ali njegovi rodbini. On proda plod svojega dela, ne pa svoje delovne moči. Bodi tu omenjeno, da se je varovat izraza: prodaja dela. Delo, delavnost se ne more prodati. Beseda delo se pa navadno ne rabi le za označenje delavnosti, ampak tudi za označenje uspeha te delavnosti, t. j. ploda dela in za označenje moči, ki se izraža v delavnosti, t. j. za označenje delovne moči. Uporabljanje besede "delo" v gorenjem pomenu omogoča onim ekonomom, ki hočejo delavce in malomeščanske sloje (male obrtnike) obdržati v nejasnosti o njih razmerah, da zamenjavajo najrazličnejše stvari drugo z drugo in jih med seboj enačijo. Za to je treba tem gospodom dobro na prste gledati.

Povrnimo se nazaj k našemu trgovcu, katerega smo zapustili pri iskanju delavcev. Z lastniki malih podjetij in z njihovimi družinami ni nič. Trgovci mora iskati delavce, ki ne posedujejo nobenih proizvodnih sredstev, ki ne posedujejo ničesar drugega kot svoje delavne moči, katere so prisiljeni prodati, da morejo živeti. Kakor smo videli, je razvoj produkcije blaga in zasebnega premoženja take nemaniče že porodil, kakor smo videli. Spočetka jih je bilo le malo, pa še večina teh, ki niso živeli v družinskem krogu ali v gospodarskih podjetjih, je obstajala iz nezmožnih za delo, iz pohablencev, bolnikov, starčkov ali pa iz lenuhov, potepuhov in sleparjev. Število onih delavcev, ki bi bili neposledujoči in popolnoma zmožni za delo, je bilo zelo majhno.

Ali dobrotna usoda je že poskrbela, da so postale velike množice delavcev brez posesti in da so jih vrgli na cesto baš v onem času, ko je bilo največ povpraševanja po brezposestnih delavcih. In bogatim trgovcem jih je potreba bilo le pobrati in uporabljati.

Tudi to je bila posledica proizvodnje blaga. Razširjanje tržišč za umestno industrijo je vplivalo na kmetijsko gospodarstvo. V mestih je raslo povpraševanje (potreba) po živem, in tudi po surovinah, po lesu, volni, predivu, barvilih itd. In kmetiško proizvodnjo je postajalo čim dalje bolj proizvodnjo za prodajo.

Kmet je dobil denar v roke. In to je bila njegova nesreča, kajti to je dražilo grabežljivost njegovih izkoriščevalcev, graščakov in knezov. Toli-

ko časa, dokler je njegov prebitek bil izključno v naturalijah (v pridelkih), so mu jemali le toliko, kolikor so mogli použiti. Denar se pa more vedno rabiti, čim več ga je, tem bolje je. Čim bolj se je odjemalski krog za kmeta razširil, čim več denarja je dobival za svoje blago, tem hujše so ga drli graščaki in knezi, tem višje so stopali njegovi davki in davščine.

Kmalu že niso bili gospodje več zadovoljni s prebitkom, katerega je kmetovo delo dajalo nad njegovo potrebo; oni so izsilili od kmeta čim dalje več tudi od najpotrebnejšega. Nič čudnega ni potem, da se je lotevalo kmetov obupanje in da je marsikateri, zlasti ko so bili vsi poskusi upora v kmetijskih bojih zaman, zapustil svoj imetek in si poiskal zavetišča v mestu.

Temu se je pa pridružila še druga okoliščina. Med tem ko je v mestih vsled razširjenja odjemalskega kroga nastala potreba po industrijskem proizvodstvu na veliko, je na kmetih vzrasla potreba po kmetijski produkciji na veliko. To, kar so poskušali trgovci v mestih, godilo se je tudi graščakom. Graščak, ki je bil dosedaj le malo boljši kmet, skušal je zdaj svoje podjetje razširiti. Delavnih moči ni manjkalo, kajti znal si je napraviti kmete podložne. Često pa ni niti novih delavnih moči potreboval. N. pr. pri pridelovanju volne in pridelovanju lesa, pri pašnem ali gozdnem gospodarstvu je treba veliko manj delavcev kot pri poljedelstvu (obdelovanju polja). Kjer so graščaki opustili poljedelstvo ter prešli k pašnemu ali gozdnemu gospodarstvu, tam je postalo precej poljedelskih delavcev odveč. Kar pa je graščak pri vseh okoliščinah potreboval — bilo je več zemlje, kakor pa je je doslej imel. To je mogel doseči le na stroške kmetov svojega okoliša. Te je moral graščak raz njihova gospodarstva pregnati, ako je hotel svoje gospodarstvo povečati in razširiti. Povzročalo mu je to prav malo premagovanja, da je ta korak storil. Uničevanje kmetov in preganjanje jih s kmetij je započelo ter je trajalo v velikem obsegu do prejšnjega stoletja. Med tem, ko so trgovci bogateli vsled ropanja kolonij, so bogateli plemiči in knezi vsled ropanja svojih lastnik podložnikov, in fevdalni gospodje so se prav tako malo kot kapitalisti strašili uporabe goljufije in nasilstva, ropanja in požigovanja, če se jim je le zdelo potrebno v dosego svojih ciljev.

Zgodovina nas uči tu prav posebnih način varčenja.

Kaj naj pa počno množice nepremožnih kmetijskih ljudi, kateri so deloma pred davčinami in dajatvami zbežali, deloma pa bili po prevari ali siloma izgnani z domačije? Na svoj račun niso mogli več ničesar proizvoditi — manjkalo jim je proizvodnih sredstev, ker so bili odtrgani, odgnani od njih. Sami niso mogli več nikakršnih plodov svojega dela prinašati na tržišče; preostajalo jim je le eno: prineesti samega sebe na prodaj ter svojo lastno delavno moč, svoje najdragocenejše, za daljšo in krajšo dobo prodati, to se pravi, samega sebe so morali vdinjati.

Eni so postali kmetiški dninarji — mogoče celo pri ravno istem gospodarju, ki jih je spodil. Drugi so postali vojaki (žoluirji) pri ravno tistem naspođu, ki jih je domačije oropal, ter so mu pomagali pri njegovih roparskih napadih; zopet drugi so se pokazili ter postali berači ali hudodelci. Mnogi in gotovo ne najslabši, pa so se obrnili k industriji ter iskali v nji posla. Rokodelci so se skušali obraniti preplavljenja teh novih konkurentov s tem, da so svoje rokodelstvo po cehih omejili, ter s tem zaprli pot vanje. To pa je še bolj gnalo te množice v roke onih trgovcev, ki so potrebovali mezdna delavcev za svoja industrijska podjetja.

Tako so bili ustvarjeni temelji kapitalistične industrije, kapitalističnega proizvodnega načina, potem ekspropriacije (razlaščenja), potem revolucije; bolj krvave in grozne sploh svetovna zgodovina ne pozna. Seveda, bila je to revolucija bogatih in močnih proti slabim in brezpomembnim; zato je stoletje te revolucije slavljen kot stoletje humanitete (človekoljubja) in osvoboditve duhov; danes seveda še posebno glasno od onih, ki so ogorčeni nad revolucijskimi nameni socialne demokracije.

Nujni predpogoj kapitalistične produkcije na veliko je bil: pripraviti večje delavske množice ob njihova proizvodna sredstva ter jih izpremeniti v negrežne ter iz njih napraviti proletarce. Gospodarski razvoj je meril na to. Ali kakor vedno, tako se tudi sedaj niso zadovoljili oni razredi, ki so pričeli na površje, da bi mirno čakali na samostojni razvoj, ampak so porabili nasilje, da varujejo svoje interese in da pospeše tek razvoja. In to nasilje, ki smo ga videli pri porodu kapitalistične družbe, je bilo tako, da groznejše in brutalnejše biti ni moglo.

UTRINKI.

Nekateri ne verjamejo trditvi profesorja Tridon, da so ljudje več ali manj po svojih instinktnih še vedno nagnjenih kriminalnim dejanjem. Ku Klux Klani že ne verjamejo, pa tudi linčarji ne. Slavni poveljniki armad v zadnji vojni pravijo, da Tridon ne ve kaj govori. Vše to potrjuje, da ima Tridon v svojih izjavljanih prav. Sicer pa to ni nova trditev. Tridon je le pripomogel, da se ljudje zopet izvedeli nekoliko resnice o sebi, resnica pa mnogokrat ni prijetna.

Premogariji v nekaterih krajih južne Colorade so prostovoljno glasovali za znižanje plač. Potem, ko so bile plače znižane, so šli v par krajih na stavko. Pritombe in protesti so deževali v Denver in druge kraje in tako se je ta čudna novica raznesla iz tega pozabljenega kraja. Časnikarski poročevalci so vprašali rudniške ravnatelje, kaj je na stvari. "Well, delavci so nas sami prisilili, naj jim znižamo plače. Manjšina s tem ni zadovoljna, pa se jezi. Sicer pa plač še nismo znižali". Vprašajo premogarije. "Da, mi smo dobili pole, na katerih je bilo tudi vprašanje, če smo za znižanje plač. Kdor bi zapisal da ni, bi ga odslovili, pa so ljudje res zapisali da so za znižanje. Druge poti za obraniti delo ni bilo." In tako so delavci "prostovoljno" zahtevali znižanje plače, kompanije so jo dobro odčepile, in potem je podzemsko sužnje minila po-

trpežljivost. Štrajk! Pa se ni razvil. Bi tudi ne bilo uspešno. Premogariji imajo predobre izkušnje iz zadnje vojne v Rockefellerjevem industrialnem carstvu južne Colorade. Zavednosti je med njimi malo, zatiranje pa vendar le čutijo in kadar je mera potrpljenja polna, se upro. Tudi premogarijem v Coloradi zasijejo boljši dnevi. Toda postati morajo aktivnejši v razrednem delavskem gibanju.

Carl Laemmle, predsednik Universal Film Manufacturing Co. v New Yorku je med vojno vodil propagando s pomočjo filmov proti Nemčiji. Slike, ki jih je filmirala njegova kompanija, so kazale barbarizem Nemcev, katere smo med vojno poznali kot "hune." Nobena brutalnost ni bila pregorostasna, da ne bi našla pot na propagandistične filme zoper Nemčijo.

Carl Laemmle je Nemec, rojen v Wuerttembergu, pa je šel sedaj domov na obisk. Nemško časopisje ga vsled njegove propagande med vojno napada in baje je dobil tudi pisma, v katerih mu groze s smrtjo. Apeliral je na ameriški komisariat v Berlinu za protekcijo.

Nemci niso bili svetniki med vojno. Vojna je barbarska in ljudje v vojaških opravah v vojnem času mnogokrat podivjajo. Zato še ni treba, da bi bil kdo Hun. V vojnah se ubija na debelo, požiga in ruši se mesta in sploh vse, kar se more porušiti. Da pa se more sovraštvo ljudstva ene dežele podnetiti proti ljudstvu druge dežele, skrbe vlade s propagando. Filmi so zelo dobro propagandistično sredstvo in v Ameriki se jih je rabilo do skrajnosti.

Razumljivo je, da smatrajo nemški patriotje Laemmleja za janičarja in ga napadajo, ni pa razumljivo, kako more iti človek na obisk kraja, katerega prebivalce je par let poprej na vse načine blatil. Če bi Laemmle v resnici to mislil, kar je proizvajal v svojih slikah, bi ga bilo sram iti med take ljudi, kakršne je slikal. Toda on ve, da je bilo vse le propaganda, pa je na stvar pozabil, ljudje v Nemčiji pa niso.

O Rusiji so napisane razne knjige. Ene hvalijo sednaji režim, druge ga napadajo. Med pisci, ki ga hvalijo, niso samo komunisti. Tudi liberalni in napol buržvazni ljudje so med njimi. Med tistimi, ki ga napadajo, niso samo reakcionarji. Tudi kak komunist, ki je mislil, da se bo Rusija spremenila v drugačne ljudi in v raj čez noč, je razočaran, pa napiše knjigo, ali serijo člankov, v katerih graja sedanjo vladno. Tisti, ki vidijo v Rusiji vse svetlo, so pristranski. Tisti, ki vidijo v nji vse črno, so še bolj pristranski. Ruski državniki ne trdijo, da so napravili iz Rusije raj ali da je ona najbolj vzorna država. Ampak oni imajo program, ki bo, kadar se ga izvede, in to bo vzele desetletja, napravil iz Rusije vzor državo, ki bo iz nje napravil deželo, v kateri bo vladalo blagostanje, kjer bodo brezposelnosti, beračenje in druge bolezni sedanjega družabnega reda iztrebljene. Le ljudje brez vsake razsodnosti in razumevanja psihologije mase morejo misliti, da se s premenitvijo enega režima v drugim režimom napravijo skoki v izpopolnjenost. Vlada se lahko izpremeni v enem dnevu. Program, ki ga zastopa vlada, kakor je sovjetska vlada, pa se izvaja počasi, celo bolj počasi, kakor pa so pričakovali nekateri ruski boljševiki. Saj so skušali iti hitreje kot bi bilo dobro, pa morajo sedaj iti nekoliko nazaj. To ni slabo. Evolucijski proces ni prisiljen, ampak je naraven. Skoki so prisiljeni, in vse, kar je prisiljeno, ni zdravo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Dopis.

Aliquippa, Pa. — Splošno gibanje v tukajšnjem okraju in v naši naselbini zavzema delavska depresija še vedno velike dimenzije. Razmere, ki so vladale pred desetimi meseci se niso poboljšale, pač pa poslabšale. Kar se društvenega življenja tiče, je še vse precej normalno, toda tudi to se bo nagnilo, če se delovne razmere ne izboljšajo. Politično polje je obširno, toda primanjkuje oratarjev, delavcev-agitatorjev. Apeliram na vse bivše tukajšnje sodruge, da se vrnejo v naše vrste, nazaj, kamor spadajo, da se tako skupno borimo proti sedanemu kapitalističnemu sistemu, ki nas zaslužuje. Druge poti vendar ni. Ponovite naročnino na "Proletarca", ki je list, iz katerega zajemamo politično izobrazbo in spoznanje naših interesov, po navodilu Karla Marksa: da je osvoboditev delavskega razreda delo delavskega razreda samega. Ali ni to resnica? Da, gotovo! Kajti od Wall streeta in drugih strani delavstvu ni pričakovati odrešitve.

V času vojne je bilo vse navdušeno za demokracijo, sedaj pa, ko je vojna furija podelila, vidimo sadove te objublajoče demokracije: pohabljenec, ljudi brez noge, brez roke, ali drugih členov, ki iščejo zama delo. Kapitalisti, ki so naredili v vojni tisoč milijonov, so danes tovarne zaprli in vrgli delavno ljudstvo na cesto, sami pa žive v luksurjoznosti in potratih.

Kako dolgo naj trpe še te orgije? Kdaj bo delavstvo spoznalo svoje interese in se pričelo družiti v svoji organizaciji. "Normalcy", kje si za delavce? Ni je. "Normalcy" za delavce pomeni danes mezdno suženjstvo; za kapitaliste pa vladanje. Delavska Normalcy pride, ko se proletarijat zdravi in organizira, ko pojača svoje časopise tako, da odvaga kapitalistično časopisje. Med slovenskimi časopisi v Ameriki sta taka časopisa "Proletarec" in "Prosveta" — edina dva, ki ob času volitev nista oglašala kapitalističnih temveč socialističnih kandidatov.

Naša deviza bodi: 100 odstotna pomoč listom, ki stoje na braniku delavskih interesov! Proč od listov, ki izdajajo interese delavstva!

Klub št. 211 je na svoji redni seji sklenil, da prispeva iz svoje blagajne \$15.00 v ruski pomožni fond namesto da damo v prihodnji Koledar za 1922 sliko in \$5.00 "Proletarcu" v podporo.

Z geslom: Proletarci združimo se! pozdravljam sodruge. — B. Jerant.

Ruski pomožni fond.

Prispevki za odpomoč ruskemu delavstvu, ki je izpostavljeno lakoti in umiranju.

III. Izkaz.

Chicago, Ill.: Po \$2: S. Chakich, S. Bojanovich, P. Piharich, G. Maslach; N. Ursich \$3; po \$1: M. Kiarina, N. Bogovich, A. Covacich, G. Vertag, N. Sibich, St. Filipovich, M. Balc, J. Kresich, Z. Kostich, J. Prust, S. Cholithy, S. Kretzul i M. Dimich; P. Bugarski \$1.50; po 50c: A. Gorsha, F. Matkovich, E. Portschev, M. Slavich, R. Kauchich, G. Grimms, A. Semalich, F. Novotny, A. Petrovics, F. Larote, D. Popovich, M. Ladevich, S. Govedarica, S. Mastilovich, K. Tosovac; po 25c: M. Slavich, G. Puzich, M. Sarapa, F. Suler, W. Friedman. — \$34.35.

Bannock, O.: A. Černe \$2; po \$1.50: F. Černe, G. Habe, F. Habe; po \$1: J. Habe, A. Vehar, A. Bikich; po 50c: F. Wolf, M. Barbich, J. Kalovich. — \$11.00.

Cleveland, O.: Jugosl. socialistični klub št. 27 J. S. Z. — \$25.00.

Chicago, Ill.: Društvo Francisco Ferrer štev. 131 SNPJ — \$10.00.

Farmington, Ill.: Po 25c: A. Snof, F. Kikelj, F. Otrin, F. Hrovatin, F. Majdich, J. Finck, J. Kravanja, M. Komatz; J. Radoševich 50c. — \$2.50.

Meadowlands, Pa.: T. Semec \$1; po 50c: M. Premrl, A. Posega, F. Doughkraut, F. Sterniša; po 25c: L. Premru, N. Bazdi, S. Križaj, F. Trebec, G. Jauch, F. Svečnik, T. Tauchar, J. Aidnik, J. Mihalinec, F. Peter-

nel, V. Demšar, P. Dolenc, A. Milvaec, Fanny Zotka, J. Samida, A. Martinčič; po 20c: Z. Sautel, J. Bochte; J. Stare 10c, J. Ronobel 5c. — \$7.70.

Chicago, Ill.: Iz Sibirije \$2; po \$1: J. Zaveritnik st., A. Kobal, P. Berger; po 50c: Lincoln Zaveritnik in Helena Zaveritnik. — \$6.00.

Chicago, Ill.: F. Godina — \$2.00.

Ely, Minn.: Po 50c: J. Teran, J. Grahek, J. Schurk, K. Merhar, J. Kosmach; po 25c: L. Perushek, L. Champa, L. J. Champa, M. Otrin, J. Champa, J. Glavan ml. — \$4.00.

Bentleyville, Pa.: Društvo "Rdeči Prapor" štev. 87 SDPZ \$7.00; Agnes Bazini \$5; po 50c: Frances Humar, A. Humar, A. Lovšin, J. Potisek, J. Hafner, M. Strova, F. Knaus, F. Kutar. — \$16.00.

Glencoe, O.: F. Boštjančič in L. Turnšek po \$1; A. Meze 50c; L. Perich 25c. — \$2.75.

Reading, Pa.: Društvo Sv. Jurija št. 61 J. S. K. J. — \$5.00.

Kenosha, Wis.: Dr. Ilirija št. 38 SNPJ \$10.00; nabrano med člani in poslano po F. Jurca \$6.65.—\$16.65.

Indianapolis, Ind.: Irv. Lyons \$2; po \$1: A. Stain, L. Loeber, D. Seligman, S. S. Pritz, M. Herman; N. Klatz 50c. — \$7.50.

Avella, Pa.: Dr. Slov. Bratje št. 47 SDPZ—\$10.00.

Fresno, Cal.: N. Revinsky \$5; po \$2: B. Bartulovich, Majaur, C. Bovan; po \$1: E. B. Tiffonier, S. B. Fisher, Ch. Dau, H. Hawley, E. Runch, C. LaSalle, R. Powers, E. Cunningham, C. S. Taylor, N. Jansen, L. Sippila, E. I. Bakko, S. Budravich, L. Beech; A. C. Smith 50c. — \$25.50.

Skidmore, Kans.: Leop. Soba \$2; po \$1: F. Padar, F. Čemažar in J. Jekos; po 50c: A. Skofic, J. Zakrajšek, A. Padar, Jessie Čemažar, Justie Čemažar; po 25c: L. Sapar in J. Sheme. — \$8.00.

E. Moline, Ill.: Jugosl. socialistični klub št. 219 \$5; po \$1: F. Smerdu in Just. Zajc; F. Setine 50c; F. Gradišek in T. Gradišek po 10c; F. Penca in I. Rosetich po 25c; Katy Brej 30c; J. Brej in L. Gradišek po 5c. — \$8.62.

Chicago, Ill.: Odsjek Broj 32 NHZ — \$25.00.

Detroit, Mich.: Jos. Topolac — \$5.00.

W. Newton, Pa.: J. Langeholtz \$1; J. Jovan 50c; F. Pernel 30c; po 25c: J. Vehovec, A. Valenčič, F. Hrvatin, F. Celin, J. Lavrich, J. Svetek, J. Kehrlikar; J. Pevec in M. Toman po 20c; V. Stajman in J. Gaberšek po 15c; F. Križman in M. Jerina po 10c. — \$4.45.

Zadnji izkaz dne 10. septembra \$653.82

V tem izkazu 237.02

Skupaj od 17. septembra 1921 \$890.84

Tajništvo J. S. Z.

Glasovi o zbiranju fonda za ruske bednike.

V zvezi z zbiranjem fonda v pomoč gladujočim ruskim delavcem, je prejel tajništvo J. S. Z. več pisem, izmed katerih bo nekatere od časa do časa objavilo, da se vidi, kakšno razpoloženje vlada med jugoslovanskim delavstvom napram ruskemu delavstvu z ozirom na pomoč, ki jo potrebuje vsled lakote in boleznij ter z ozirom na sovjetsko Rusijo kot vladno tvorbo sploh.

I. Dopis:

E. Youngstown, O., 5. septembra 1921.

Dragi zemljače i brate po našoj Zajednici:

Mogu ti javiti, da sam primio pismo što si mi poslao i sve sam razumio što pišeš i ja sam dao svome odboru, da si neka prečitaju što piše i rastumačio sam ja, ali nisem ništa mogao skolektat a isto nisam ni sam mogao da pomazež jer se slabo radi, i sva su moja braća kazala, da i oni sami imaju ovdje i u kraju sirotinje za potpomagati, ali da se sada slabo pomaze u ovakovo doba. Moja braća veli, da kako bi pomogli ruskoj braći, kad ne mogu da pomognu svojoj. Tako je mnijenje i govor i naša prava, da pomozu prije sebi,

zda drugome. Tako brate, to ti mogu pisati, da su ovi poljskivi, i sad imajo drugo pravo, i sad mogu živeti bolje nego mi, koji imamo gorje pravo nego su imali prej ovdje i u kraju. Ovdje u Americi ne radi se i slane je plača, sve skupno, a u kraju dača i namet skupi, in i porez sve na visoko, to su naša braća, koju treba pomoči i kraju što su prava Hrvatska braća i za Hrvatsku gledaju i se bore na drugu, koja je hoče da uništiti.

Pročitaj si dobro ovaj list, pa češ dobro znati, što je na stvari i što je naš narod.

Sa pozdravom I. H.

II. Dopis:

Chicago, Ill., 9. rujna 1921.

Jugoslavenski Socialistički Savez, c-o Frank Petrich, Chicago, Ill.

Draga braćo!

Vaše zamožno pismo od 12. kolovoza o. g., za pomoć bijednim u Rusiji duboko je dirnula u srce svakoga člana našega društva — srca naša krvave od boli i tuge gdje vidimo kako naša braća radnici u Rusiji grozno stradaju, pate i umiru od glada a mi im ne možemo priteći na pomoć. — Pak akoprem je naše društvo na ovoj sjednici imalo \$97.00 više izdatka nego-li primitka uslijed velikog broja bolesnih članova, nismo mogli ostati gluhi i nemilosrdnih srca, kao da se stradajuće braće naše, u Rusiji, nas i ne tiče; jest, što se nas svih radnika širom bijela svijeta, zato je bitnost naša, da pomožemo, koliko nam je moguće. — Naše društvo "Sloboda" odsjek broj 32 N. H. Z. pruža u svrhu svotu od \$25.00, koju evo šalje na Vaše rule s bratskom molbom, da ju odredjenoj svrhi privestite.

Za društvo "Sloboda" odsjek broj 32 N. H. Z.,
Inocenc Miller. blagajnik.

III. Dopis:

Detroit, Mich., 14. septembra 1921.

Čenjeni sodrug Petrich:

Priloženo pošiljam dve poštne nakaznici, eno za \$100.00, ki jo pošilja korporacija detroitskih slovenskih podp. društven v pomoć ruskim delavcem, in drugo, gasečo se na \$25.00, v iste namene, pošiljajo sodrugije od republ. združenja.

Prošiva, da objavite svote v Proletarcu in v Proveti, tako da bodo člani vedeli da je bil denar odpo-

S pozdravom, Martin i Ljubia Mantony.

IV. dopis:

Oregon City, Oreg.

Čenjeni: Tukaj Vam pošiljam malo svoto \$2.50, ki sem jo bil nabral na seji tukajšnjega društva. Kakor se vidi, delavstvo v tej naselbini ni še zrelo za razumevanje svetovnih dogodkov, še nima pojma o stvarih, ki se gode v Rusiji. Vzglj temu, da se je pisalo je mnogo o bedi v Rusiji, jemljejo tukajšnji delavci stvari zelo indiferentno. Mnogo bi lahko pomagali, ker je precej takih, ki imajo in bi lahko dali, toda kakor je videti dajo raje za druge reči, kot pa za ruske bednike.

Pozdravl!

— T. S.

"Amerikanski Slovenec," glasilo starih tercjal se praviše prav otročje v svoji zadnji številki, kaj je s "full dinner bucketom," ki ga ni, pa pravi: "Republikanska stranka je pred predsedniško volitvo ljudstvu obljubovala vse mogoče in nemogoče. Glavno vlogo je med njihovo kampanjo igral "full dinner bucket". Ljudstvo je zdaj radovedno in povprašuje: "kje ga imajo sedaj?"

Po izpovedi "Amerikanskega Slovenca" je obljubovala torej republikanska stranka vse mogoče in nemogoče, da preslepi ljudstvo s "fulldinner bucketom" za glasove. Toda ali ni bil "Amerikanski Slovenec" tisti listič, ki je priporočal ob volitvah republikanskega kandidata in tako pomagal pri ljudeh, ki čitajo ta list, gojiti misel o "fulldinner pailu"? Čemu stavi "Amer. Slovenec" sedaj tako naivna vprašanja?

Socialisti in njihova glasila so tedaj svarili delavce, naj se nikar ne vsedejo na limance, ki so jih zastavljali kapitalistični agentje z raznimi tezami kot "full dinner pail" itd., ampak da naj glasujejo za delavske — socialistične kandidate, ki edino morejo za-

gotoviti, če bi bili izvoljeni, "full dinner pail" za vse, ki delajo in producirajo. Delavci jih niso poslušali. Sedaj imajo "full dinner pail" reakcije in brezdelja.

Vzglj temu, da farba "Amer. Slovenec" take očitvidno svoje čitatelje, se pa drzne ta listič pisati o "kranjskih" socialistih kakor o ljudeh, ki se jim ne sme ničesar zaupati, niti ne zbiranja fonda za odpuščanje bednih v Rusiji, češ, da "kranjski socialisti" niso pošteni.

Ali ne presega to vse meje farške predrznosti in zasukanosti. Mi smo mnenja, da jih bo prav ta laž predrznost in zasukanost prej ali slej pokopala. Kajti proces razpadanja vsega, kar je bilo pred časom pod farsko hegemonijo v Ameriki, se vrši vidoma. Pred dvajsetimi leti je bila ta hegemonija še popolna, danes obstaja le še v skeletonu, ki sestoji iz nekaj podpornih društev, kjer se zbira par starih ženic, ki niso več za ta svet — vse drugo je šlo, ker se je začelo v glavah mlajših žena in mož svitati. Ko umre zadnja ženica podpornih društev K. S. K. J., tedaj bo izgubil "Amer. Slovenec" zadnjega čitatelja in naročnika, ki ga je imel.

Prirodni mlini meljejo počasi, a sigurno!

Tajništvo J. S. Z.

Korespondenca tajništva J. S. Z.

Na par vprašanj, ki so dospela v tajniški urad z namenom, da se dotičniki informirajo, če je odšel tajnik v Cleveland, da sodeluje ob priliki združevalne konvencije podpornih organizacij pri agitaciji za Jugoslovansko socialistično zvezo, bodi na tem mestu pojasnjeno, da se tajnik vsled slabega zdravja, žal, ni mogel vdeležiti te važne agitacije, niti se ni mogel vdeležiti konference ki jo je sklical socialistični klub št. 27 za 15. septembra. Ker je na konvenciji več članov eksekutive J. S. Z., ki so zaeno delegatje na združevalni konvenciji, so ti člani storili gotovo vse, kar je bilo mogoče, bodisi na konferenci ali drugje, da pridejo interesi Jugoslovanske socialistične zveze in s tem interesi jugosl. delavstva v Ameriki do svoje veljave.

Poslal pa je tajnik J. S. Z. tajniku socialističnega kluba št. 27, sodr. L. Poljšaku pismo s prošnjo, naj ga prečita na konferenci.

To pismo se glasi:

Čenjena konferenca:

Prav žal mi je, da se vsled mojega slabega zdravja ne morem vdeležiti te važne konference. Zelo rad bi se namreč sešel s sodrugi in somišljeniki iz raznih naselbin osebno, da se pogovorimo iz oči v oči o našem političnem izobraževalnem delu v okvirju Jugoslovanske Socialistične zveze. Ker mi je to po razmerah nemogoče, podajam v naslednjem svoje mnenje, ki naj bi bilo donesek vašim razpravam in ukrepom.

Svetovna vojna je zapustila za seboj v kapitalističnem kakor v delavskem razredu velikanske sledove gospodarske in politične razoranosti in anarhije. Kakor so padli pri večini kapitalističnega razreda aktualni mednarodni stiki in trgovini, tako je vojna podrla tudi vse vezi in mostove, ki jih je imel ali gojil med seboj mednarodni proletarijat. Toda kakor je že ogrožala anarhija kapitalističnega razreda stebre, na katerih stoji kapitalistična družba, je nedisciplin delavskega razreda, to je radi izgube političnega ravnotežja in zadobljene duševne nervoznosti, ki se je začela kazati po ruski revoluciji, ogrožala v vse večji meri interese vsega socialističnega gibanja. Izza ruske revolucije se je namreč pričakovalo, da se stebri kapitalistične družbe sesujejo in da pade z njimi vred vse, kar je imelo vezo s starim režimom. In ker se je od strani radikalnih faktorjev smatralo predvojni socializem tudi za del tega režima, se je vsled tega pričakovalo, da pade z njim velik del socialističnih teorij in taktika, ki smo jo poznali pred vojno, njih mesto pa da zavzamejo "novi" nauki in "nove" bojne metode. Dejstvo je danes, da dozdevno nagibajoči se kapitalistični stebri niso padli, in izza nekaj časa potem, ko so se pokazali prvi rezultati "novih" radikalnih eksperimentov, tudi socialistične teorije in taktike, ki smo jih poznali pred vojno, niso postale neporabne, ampak jih je treba le spopolniti in prilagoditi časovnim razmeram.

Kapitalistični razred si sedaj prizadeva obnoviti stare mednarodne vezi, ki so popokale v teku vojne;

ravnotako nalogo ima na drugi strani delavski razred. To se mora prej ali slej uresničiti.

Obnovljenje kapitalističnih mednarodnih vezi — to je iskanje novih trgov in etabliranje mednarodne izmenjave kredita, kakor tudi cen itd., pa pomeni v vsaki posamezni deželi ali državi reakcijo proti vsemu, kar si išče uveljavljanja izven kapitalističnega razreda; to je vsega, kar je proti kapitalističnemu sistemu. Naravno je, da gre pri temu delu kapitalističnemu razredu na roko vse, kar čuti kapitalistično: država, šola, cerkve vseh sekt, časopisje, gledališča, justica in vse ostale družabne priprave. Prizadevanje, da se pollača z železno peto vse, kar se ne kloni kapitalističnemu režimu, se zrcali danes najjasneje v raznih poizkusih, da se zatre unijsko gibanje. Ku Klux Klani, Legije in druge linčarske drhali — vse to je tajno ali pa odprto delo kapitalističnih interesov in maskirano s sto odstotnim amerikanizmom. Boji premogarjev za priznanje unije v West Virginiji, v južnem Illinoisu, boji stavbinskih strok v Chicagu za vzdržitev plač, kinematografi, ki predstavljajo kako ameriški vojaki strahujejo v Rusiji boljševike in odstranjujejo iz poslopij rdeče zastave ter jih nadomeščajo z drugimi zastavami, blokada Rusije in napadanje sovjetske Rusije sploh — vse to so očitni znaki preračunjenega kapitalističnega terorja napram delavskemu razredu. V kapitalističnem interesu je, da se tako nastopa, kajti kapitalizem dežele ali države, ki drži najčvrstejše delavski razred pod železno peto, je kapitalizem, ki v tekmi mednarodne kapitalistične igre odloča. Kapitalistična država, v kateri je razvito jako politično in gospodarsko gibanje delavstva in se kapitalizmu postavlja po robu, ni sigurna v tej igri, in vsled tega ne more konkurirati na svetovnem trgu tako, kakor diktirajo interesi tozadevne kapitalistične države, to je ne more ravnati v teh ozirih tako svobodno, kakor država, ki ima vso delavsko gibanje pod svojo absolutno kontrolo.

Evropski kapitalizem, kakor izgleda, ni več kos tej nalogi, zato potrebuje na svojo stran ameriški kapitalizem.

Ameriški kapitalizem jak in neizčrpan kakor je, bo reorganiziral (vsaj skušal bo reorganizirati) in bo popravil nagnjene stebre evropske kapitalistične družbe. Ameriški kapitalizem pa hoče zato popolno kontrolo, popolno diktaturo nad evropsko politiko, zlasti tisto, ki se tiče delavcev. In tako bo kapitalizem nadaljeval svojo pot, kakor bo pač vedel in znal, da si podaljša svoje življenje. Naša dolžnost pa bo, da mu sledimo na vseh potih in pripravljamo množice na čas, ko bodo razmere ugodne za prevzete njegovega bankrota, ki mora prej ali slej naslediti. Prevzete te zapuščine pa pomeni pojačanje gospodarskih in političnih organizacij delavstva, pojačanje socialističnega časopisja in literature. To nalogo mora izvršiti vsaka narodna delavska skupina, kakor diktirajo razmere.

Jugoslovanski delavci v Ameriki morejo in morajo pojačati svojo organizacijo in časopisje le polom Jugoslovanske socialistične zveze, ki je spojena s Socialistično stranko Amerike.

V času najviharnejših revolucionarnih dni, to je bilo takrat, ko je ideja družabne revolucije prešinjevala vso Evropo in Ameriko, so bili nekateri mnenja, da je do socializma kakšna bliž-pot, to je pot, po kateri bi se dalo prehiteti do socialistične družbe socialiste same in vzeti družabne vaje v roke z diktaturo manjšine. Take kalkulacije v časih kot je bila svetovna vojna, sicer niso greh; toda praksa je pokazala, da se na prevelike uspehe, kjer ni čvrste organizacije, proletariat ne sme zanašati, in da mora biti pripravljen vedno na taktične kompromise. Socializem namreč ni mogoče dati ljudstvu od zgoraj, ne da bi se s tem izpostavljali nevarnosti, da se jutri ne prelevi v kakšno spako, z nobeno zaželjeno diktaturo manjšine, tudi če je ta manjšina precejšnja. Treba se bo sprijazniti z deli, ki so za upeljavo socialističnega sistema neizogibni — to je z organizacijo in z izobrazbo. To dvoje se ne da nadomestiti z nobeno umetno profilakso.

Organizacija torej in izobrazba.

Kako naj izvršimo, ali bolje vršimo, svojo nalogo v tej smeri najuspešneje?

Med podpornimi slovenskimi organizacijami v Ameriki imamo danes mnogo članov, ki več ali manj simpatizirajo s socialističnim gibanjem. V nekaterih krajih imamo že socialistične klube. In kar se simpatij tiče, pomaga pri tem tudi glasilo SNPJ. Toda samo

simpatije niso dovolj. Če hočemo imeti jako bojovno politično organizacijo, moramo imeti pred vsem aktivne člane — člane, ki na volilni dan zavzemo svoja mesta, ki pomagajo razpečavati socialistično literaturo in sprejemati vsa dela, ki spadajo v delokrog socialističnega gibanja. Kako pa naj drugače sploh zapostavljamo reakcionarna dela, ki ga izvršuje kapitalistični razred nad našimi brati delavci? Organizacija mora te ljudi, svoje delavce, poznati in jim zaupati, da bodo svoja dela resnično izvršili.

Naloga naših simpatičarjev in ostalih delavcev delegatov na združevalni konvenciji v Clevelandu naj bi bila, da se zavzame vsak neodrečno za ustanovitev socialističnega kluba, kjer ga še ni; kjer pa že obstoji, naj gledajo, da pridobijo klubu novih članov. Kdor je enkrat v organizaciji in dobiva socialistično glasilo, se bo gotovo toliko potrudil, da ga bo čital, se poglubil vanj in stvari prej ali slej razumeval, kakor je za socialistista potrebno.

Poleg tega je zelo priporočljivo da delegati na združevalni konvenciji sprejmejo v pravila točko, ki naj predpisuje, da se ima v glasilu združene jednote priporočati pristopanje k Jugoslovanski socialistični zvezi, kot edini politični organizaciji jugoslovanskih delavcev v Ameriki. — Jugoslov. socialistična zveza, kot politična organizacija jugoslov. delavcev v Ameriki, naj bi delala z združenim podporno organizacijo, kar se politične izobrazbe in organiziranja tiče, vedno roka v roki.

Svetovna vojna nam je iztrgala mnogo korenin iz naših nasadov, sedaj je treba, da te korenine ponovno usadimo in posejemo novo seme.

Kakorkoli je danes politično obzorje delavskega razreda vsled splošnega kaosa megleno, je vendar semtertje opaziti žarke novih upov. Ti žarki se kažejo iz raznih krajev, kjer je delavstvo prišlo do prepričanja, da razdvajanje delavskih sil ne služi delavskim interesom, temveč kapitalističnim, in da rek "Delavci vseh dežel združite se!" ni veljal delavstvu vsega sveta nikdar bolj, kakor danes. To se pokazuje v Jugoslaviji, v Nemčiji, v Italiji in v raznih drugih delih sveta.

Največja socialistična čednost v tej dobi konsolidiranja in rekonstrukcije, je potrpežljivost in moralna korajža — vse drugo prinese seboj čas.

Svetovne razmere pehajo bolj kakor kedaj poprej material vse vrste, ki je potreben za reorganiziranje naše bojne mednarodne organizacije, v naše pristanišče. Če bomo znali te razmere in material, ki prihaja nasproti nam, izkoristiti v naše namene, uspehi ne bodo izostali.

To je moje priporočilo konferenci.

Pričakujoč, da stori ta važna konferenca vse, kar bi utegnilo pospešiti interese Jugoslovanske socialistične zveze in s tem interese jugoslovanskega delavstva v Ameriki, vas pozdravljam.

Vaš za združenje tudi na političnem bojevnem polju jugoslovanskega delavstva v Ameriki,

Frank Petrich, gl. tajnik J. S. Z.

Glistavci pri "Znanju".

Kaj se je zgodilo ljudem pri Znanju, da zopet jokajo denuncirajo, rote in se zvijajo kakor človek, ki ima trakuljo?

V zadnji številki Znanja imajo na prvi strani cele kolone tisočintisočkrat premletih in po svoje po-barvanih reči, ki naj bi delale vtis, da je "Znanje" edini "čisti" radniški list na svetu. Te trditve podpirajo z dokazi, češ da je Znanje obsovarženo in preganjano od hrvaških šovinističnih listov.

Po njihovi logiki je vsak drug list, ki ni tako preganjan kot je Znanje, "nečist" in social patriotski. Iz njihovih izvajanj bi človek lahko sklepal, da smo jim mi radi tega nevoščljivi, ali da jim želimo delati konkurenco. Ampak temu ni tako. Mi jim drage volje prepustimo to polje, da razpolagajo z njim kakor se jim poljubi in da ostanejo tudi v naprej najčistejši med najčistejšimi. Če hočejo, lahko obore, kar se nemotljivosti in "čistoče" tiče svoje tekmece pri "Radniški Borbi" v Clevelandu, ter izvedejo lilijski monopol.

Vprašanje nastane seveda, kaj bo, če tisti, ki Znanje, tako sovražijo, enkrat prenehajo s sovraštvom napram Znanju; (Mi smo napram Znanju seveda č-

in indiferentni in ga vsled tega ne sovražimo niti tajmanje); kaj bo, če postanejo vladajoči krogi tako tolerantni, da puste "Znanje" v miru tudi če v svojem izvajanju ne bo tako previdno, kot je naprimer Ipton Sinclair in razni drugi veliki revolucionarni misleci? Kajti če se odpravi vzrok "čiščobe" — to je preganjanje — tedaj "Znanje" ne bo moglo biti več "čisto". Po logiki ljudi okrog "Znanja" bi morali tamkaj skrbeti, da se to preganjanje napram "Znanju" ohrani za vsako ceno, in če ne bodo uredniki dovolj zmorni, da to preganjanje provocirajo, tedaj bo treba najeti druge, ki bodo to preganjanje na en ali na drug način dosegli. Kajti če se jim to ne posreči, tedaj mora "Znanje" kot edini "čisti" delavski list prenehati obstajati. To pravijo tudi sami, ko trdijo, da rajše prenehajo, kakor pa da ne bi bili obsovaženi ali preganjani.

Za nje je preganjanje torej panacea! Morda se od njih kaj nauče Ku Klux Klani, ki jih prav sedaj napada in preganja meščansko časopisje. Po logiki ljudi pri "Znanju" bi morali biti Ku Klux Klani najboljši in najčistejši Amerikanci!

Pri "Znanju" imajo tudi to navado, da vedo, vedo najbolje, kaj so drugi, ne vedo pa nikdar kaj so sami. Komunisti nečejo biti; za revolucijo so in ne; za politično akcijo so in niso. V vojni so bili Social-pacifisti — drugim so rekli pa da so Social-patriotje. Toda pri teh titulacijah so delali, če je bilo potrebno, izjeme. O Sinclairju naprimer ne pišejo, da je Social-patriot, da si je v teku vojne zasledoval to taktiko, kot jo je imel Proletarec. "Znanje" naprimer piše, "da je Sinclair vrli protivnik vsake vjerske i političke zablude. On je doduše dosta oprezen (Nekaj te opreznosti bi ne škodilo tudi urednikom "Znanja"), kad izražava svoje nazore o revoluciji u Americi, ali da ne poriče mogućnost isto onakvog prevrata ovdje kao što se je dogodilo u Rusiji."

Tako se zatekajo ljudje pri "Znanju" v potrebi k "socialpatriotom," ker so dobili gliste. Mi jim priporočamo, naj se obrnejo po Severova zdravila, ki se dobe v vseh lekarnah.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIJA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležite sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse, 396—4th Ave.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodrugarja je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soci. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa upoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

DETROITSKIM SÓDRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, I. S. Z. se vrši 8. okt. (drugo soboto v mesecu), v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da pridobivamo novih članov. Organizator.

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Slov. delavska

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

podporna zveza

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Združena s Slovensko Narodno Podporno Jednoto. CHICAGO, ILL.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1. Pom. taj.: FRANK PAVLOČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRICH, R. F. D. 7, Box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ZELE, 5602 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVAZNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

PROSVETA.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Imena in naslovi uradnikov društev S. D. P. Z.

Združeni s Slovensko Narodno Podporno Jednoto.

Boritelj, šte. 1, Conemaugh, Pa.

Predsednik: Fr. Dremelj, 463 Chestnut St.; tajnik: Bl. Drenovšek, box 802; blagajnik: Martin Jager, box 202. Vsi v Conemaugh, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani av. Alojzija.

"Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa.

Predsednik: John Zupan, 417 Woodland Ave.; tajnik: George Raspotnik, 411 Linden Ave.; blagajnik: Lawrence Znidaršič, R. D. 7, box 14A. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Delavskem Domu.

"Zavetnik", št. 3, Franklin Conemaugh, Pa.

Predsednik: Jacob Gabrenja; tajnik in blagajnik: Louis Krašna, box 218, Conemaugh, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

"Zavedni Slovenec", št. 4, Lloydell, Pa.

Predsednik: Frank Cebron; tajnik: George Jakopin, box 16; blagajnik: Frank Svelc, box 191. Vsi v Lloydell, Pa. Seja vsako 1. nedeljo.

Neva Deba, št. 5, Ralpheen, Pa.

Predsednik: Frank Kumerdaj; tajnik: Martin Korošec, box 255; blagajnik: Frank Bisjak, box 122. Vsi v Ralpheen, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Zvesti Bratje", št. 6, Garrett, Pa.

Predsednik: Joe Grahonja; tajnik in blagajnik: John Kralj, box 227. Vsi v Garrett, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Jednost", št. 7, Claridge, Pa.

Predsednik: Frank Zorman; tajnik: Mihael Balob, P. O. box 212; blagajnik: Martin Bratkovič, box 173. Vsi v Claridge, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Narodnem Domu.

"Zavedni Stajerci", št. 9, Jehanstown, Pa.

Predsednik: Fred Horvat; tajnik: Adolf Debeljak, box 55; blagajnik: Karol Cerjak, box 55. Vsi v R. F. D. 7, Jehanstown, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v Celso, Pa.

"Jasna Poljana", št. 10, Brownfield, Pa.

Predsednik: Franc Penič; tajnik: Anton Sterial, box 454, Uniontown, Pa.; blagajnik: John Stritar, box 72, Brownfield, Pa. — Seja vsako drugo ned. v mes. ob 2. pop. v Hrvatski dvorani.

"Zarja Svobode", št. 11, Dunia, Pa.

Predsednik: Andrej Milavec, box 1; tajnik: Frank Kavcic, b. 193; blagajnik: Frank Heršič, box 73; vsi v Lunio, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Slov. Izobr. Doma.

"Danica", št. 12, Heliwood, Pa.

Predsednik: Frank Korela, box 74; tajnik: Joseph Tomadin, box 35; blagajnik: Joseph Zural, box 283. Vsi v Heliwood, Pa. — Seja vsako 2. ned. v mes. v prest. Jos. Tomadina.

"Večernica", št. 13, Nagayala, Pa.

Predsednik: Frank Segula; tajnik: Jacob Povše, box 141, Hostetter, Pa.; blagajnik: Joseph Zahlar, R. F. D. 1, b. 32-a, Latrobe, Pa. Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Hrv. M. Domu, Hostetter, Pa.

"Sledni Bratje", št. 14, Orient, Pa.

Predsednik: Frank Grane, box 206, Republic, Pa.; tajnik: Joe Kovač, box 294, Republic, Pa.; blagajnik: John Hudoklin, box 151, Orient, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v Hrvatskem domu, Republic, Pa.

"Slovan", št. 15, Sopris, Colo.

Predsednik: Anton Martičič; tajnik: Silvester Burantja; blagajnik: Joseph Valentič. Vsi box 192, Sopris, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri jutraj v prostorih sobrata Ivana Komolca v Piedmont, Colo.

"Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa.

Predsednik: Frank Kristof, box 24; tajnik: Ferdinand Kočevar; blagajnik: Felix Rasputnik. Vsi R. 1, Eddyville, Iowa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostoru sobrata Felix Rasputnika.

"Zora", št. 17, Akron, Mich.

Predsednik: Josip Volk; tajnik in blagajnik: Gasper Volk, R. 2, Box 85. Vsi v Akron, Mich. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Zdravni Bratje", št. 18, Bradock, Pa.

Predsednik: Eugen Moetič; tajnik: John Rednak, 1013 Talbot Ave., rear; blagajnik: Frank Saje, 609 N. Main St. — Vsi v Bradock, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v litvinski dvorani, 818 Washington Avenue.

"Nada", št. 20, Huntington, Arkansas.

Predsednik: John Morse; tajnik: Frank Herman, box 287; blagajnik: Matija Ogrady, box 89. Vsi v Huntington, Arkansas. — Seja vsako tretjo nedeljo v šolski dvorani.

"Sokol", št. 21, West Mineral, Kansas.

Predsednik: Martin Oberzan; tajnik in blagajnik: Vincent Zalakar, box 51. Vsi West Mineral, Kans. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v Pete Russellnovi dvorani v E. Mineral, Kans.

"Od boja do zmage", št. 22, La Salle, Ill.

Predsednik: Ignac Jerdan; tajnik: Frank Gergovič, 885 Crescent St., La Salle, Ill.; blagajnik: Frank Volk, 302 — 8th St., La Salle, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 1. uri pop. v Slov. Nar. Domu.

"Slovenski Bratje", št. 23, Coketon, W. Va.

Predsednik: Anton Pajntar; tajnik: Fr. Kocian, box 272; blagajnik: Ignac Ponikvar, box 33. Vsi v Thomas, W. Va. — Seja vsako 1. ned. v mes. v Comp. dvorani.

"Ilirija", št. 24, Iselin, Pa.

Predsednik: Ivan Suštar, box 52; tajnik: Math. Zdravce, box 211; blagajnik: Michael Lendar, box 257. Vsi v Iselin, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobr. I. Rosija.

"Delavec", št. 25, Rock Springs, Wyo.

Predsednik: Val. Jugovic; tajnik Mat. Leakovec, box 547; blagajnik: Mathew Ferič, 211 Sherman St. Vsi v Rock Springs, Wyo. — Seja vsako drugo nedeljo v Slovenskem Domu.

"Smarnica", št. 26, Export, Pa.

Predsednik: Frank Meriak; tajnik: Math. Torkar, b. 417; blagajnik: Anton Martinček, b. 125. Vsi v Export, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v delavskem domu.

"Mirajub", št. 27, Diamondville, Wyo.

Predsednik: John Kočevar, b. 71; tajnik: Vincenc Lampert, b. 52; blagajnik: Jacob Petek, box 51. Vsi v Diamondville, Wyo. — Seja vsako prvo nedeljo v Slovenskem domu v Diamondville, Wyo.

"Jutrnja Zarja", št. 29, Meadow Lands, Pa.

Predsednik: Anton Premro; tajnik: Andrej Posega, box 575; blagajnik: Frank Bajc, box 575. Vsi v Meadow Lands, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Bar Hall.

"Trpin", št. 30, Brozy Hill, Kans.

Predsednik: J. Homec, box 160; tajnik: Stephen Arh, box 3; blagajnik: Josip Žibert, box 115. Vsi R. F. D. 2, Mulberry, Kansas. — Seja vsako tretjo nedeljo ob 2. uri pop. pri sobratu A. Adamichu.

"Dani se", št. 31, Roslyn, Wash.

Predsednik: Luka Notar; tajnik in blagajnik: Anton Adamik, b. 16. Vsi v Roslyn, Wash. — Seja vsako prvo nedeljo ob 2. uri pop. pri sobratu A. Adamichu.

"Zeleni vrt", št. 32, Palisades, Colo.

Predsednik: Jacob Trojar; tajnik: Anton Kladeček, box 411; blagajnik: Jernej Benedič, box 574. Vsi v Palisades, Colo. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu v prostorih Jakoba Trojara.

"Slovenska Zastava", št. 33, Jenny Lind, Arkansas.

Predsednik: Louis Grile, box 86; tajnik: Joe Sadar, box 81; blagajnik: Frank Klinc, box 117. Vsi v Jenny Lind, Ark. — Seja vsako prvo nedeljo ob 10. uri dop. v društ. dvorani.

"Edinost", št. 34, Yukon, Pa.

Predsednik: Frank Omeje; tajnik: Anton Laurič, box 8; blagajnik: Frank Medved, box 40. Vsi v Yukon, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Delavskem Domu.

"Planinski Raj", št. 35, Lorain, Ohio.

Predsednik: Michael Virant; tajnik: Jacob Hopcar, 1649 E. 31. St.; blagajnik: Ivan Primešič, 1712 E. 51st St. Vsi v Lorain, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih g. Viranta, 1708 Glebe Ave.

"Zdravstaj", št. 36, South Fork, Pa.

Predsednik: Jakob Govekar, box 555; tajnik: Jacob Rupert, 113 Maple St.; blagajnik: Mirko Grgurich, b. 495. Vsi v So. Fork, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v dvorani Slov. Izobr. Doma.

"Ljubljana", št. 37, Harborton, O.

Predsednik: Joe Lah; tajnik: Andrew Repar, 1109 N. 4th Street; blagajnik: Frank Skraha, 520 Van St. — Vsi v Harborton, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo ob 1. uri pop. na 1109 N. 4th St.

"Dobri Bratje", št. 38, Bridgeport, Ohio.

Predsednik: Frank Androja; tajnik: Martin Kos, R. F. D. 1, box F; blagajnik: Franc Vočko, box 462. Vsi v Bridgeport, Ohio. Seja vsako prvo nedeljo ob 2. uri dopoldne v društveni dvorani, Baydsville, Ohio.

"Trava Zvezda", št. 39, Darragh, Pa.

Predsednik: Ja. Jelovir, Darragh, Pa.; tajnik in blagajnik: Frank Golobčič, R. D. 2, b. 57, Greensburg, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold.

"Oral", št. 40, West Newton, Pa.

Predsednik: Andrej Povirk, box 27; tajnik: Frank Merella, R. F. D. 2, box 68; blagajnik: Jozef Zorko, RFD. 2, box 114. Vsi v West Newton, Pa. — Seja vsako četrti nedeljo dopoldne za prihodnj. mesec v Slov. Domu v Collinsburg.

"Slovenski Bratje", št. 41, Cleveland, O.

Predsednik: Joseph Blatinik; tajnik: Martin Martinček, 5183 Stanley Ave., Bedford, O.; blagajnik: Frank Kokotek, 7728 Orange Ave., Cleveland, O. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. Nar. Domu.

"Mladi Slovenec", št. 42, Oglesby, Ill.

Predsednik: Frank Nadvelnik; tajnik: Hubert Dular, box 297; blagajnik: Joe Legan, b. 11. Vsi v Oglesby, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Mihaela Preskarja.

"Sava", št. 43, Portage, Pa.

Predsednik: Karol Mejak; taj. in blag.: Fr. Zeman, RD 1, b. 32; Vsi v Portage, Pa. — Seja vsako 2. ned. v mes. v prostorih sobr. Fr. Zamana.

"Proletar", št. 44, Cliff Mine, Pa.

Predsednik: Alojzij Vidmar; tajnik: Frank Pivk; blagajnik: Ferdinand Pregel. Vsi R. F. D. 2, Coraopolis, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v Narodni dvorani.

"Mirni Dom", št. 45, Jehanstown, Pa.

Predsednik: Frank Slabe; tajnik: Joseph Intihar, 499 Eight ave.; blagajnik: Gregor Hreščak, 407 — Eight Ave. Vsi v Jehanstown, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda.

"Zvezda", št. 46, Altus, Arkansas.

Predsednik: Mat. Starman; tajnik: Mat. Znidarsic, RFD, box 79; blagajnik: Jurij Kokal, RFD, box 77. Vsi v Altus, Ark. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Bratje", št. 47, Avella, Pa.

Predsednik: Tom Svetic; tajnik: John Vidmar, b. 75; blagajnik: Frank Shine, box 167. Vsi v Avella, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo pri Martinu Obedu.

"Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill.

Predsednik: John Aister; tajnik: Gasper Abadič, R. F. D. 1, box 228; blagajnik: J. B. Verbič, 635 Aurora Ave. Vsi v Aurora, Ill. — Seja vsako drugo sredo v mes. v Fox River Social Club.

"Proletarec", št. 50, Franklin, Kans.

Predsednik: Frank Kovadič, Box 134; tajnik in blagajnik: Gasper Leskovitz, box 289. Vsi v Franklin, Kans. Seja vsako prvo nedeljo v dvorani John-a Krenkerja.

"Delavec", št. 51, Cleveland, O.

Predsednik: Edward Branisel; tajnik: Ivan Zaletel, 6402 Orton St.; blagajnik: John Ferjančič, 1098 Norwood Rd. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v Slov. Nar. Domu St. Clair ave.

"Ljubljanski Grad", št. 52, DeKalb, Ill.

Predsednik: Frank Prebil; tajnik: Franc Keršič, 1317 Market St.; blagajnik: Franc Keršič, 1317 Market St. Vsi v DeKalb, Ill. Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keršiču.

"Slovenski bratje", št. 53, Fairpoint, Ohio.

Predsednik: Frank Rezek; tajnik: Florian Odlašak, b. 101; blagajnik: Franc Kosa, box 492. Vsi v Fairpoint, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri sobratu J. Lekšanu.

"Vrh Planin", št. 55, Crabtree, Pa.

Predsednik: Martin Jereb, box 92; tajnik in blagajnik: Andrej Jereb, box 92. Vsi v Crabtree Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Andr. Jereba.

"Zdravni Slovani", št. 56, Pittsburgh, Pa.

Predsednik: Anton Hrovat; tajnik: Joseph Dekleva, 1609 Wickliff St.; blagajnik: Vincent Arh, 1 Rickenbach St., N. 3. Vsi v Pittsburgh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v K. S. D. v Pittsburgh, Pa.

"Caven", šte. 57, Wooster, Ohio.

Predsednik: Martin Cermel; tajnik: Ciril Stibilj; blagajnik: Frank Jemel. Vsi box 289, Wooster, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Cermela.

"Rudar", šte. 58, Canmore, Alta, Canada.

Predsednik: Mihel Brijs; tajnik in blagajnik: Anton Polutnik, 115, Canmore, Alta, Canada. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Anton Polutnika ob 2. uri popoldne.

"Slovenski Fantje", šte. 59, Maynard, Ohio.

Predsednik: Jos. Bajda, Box 55; tajnik: Max Jerchin, Box 33; blagajnik: Joseph Bajda, b. 55. Vsi v Maynard, O. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani G. J. Hrabaka.

"Slovenski Tabor", šte. 60, Moon Run, Pa.

Predsednik: Frank Dolinar, box 342; tajnik: Frank Mochnik, box 111; blagajnik: Frank Avbelj, b. 185. Vsi v Moon Run, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 1 uri popoldne v društveni dvorani.

"Napredni Slovenci", šte. 61, Gary, Ind.

Predsednik: Frank Piskur; tajnik: Joseph Vuksinich, 2148 Gerson St.; blagajnik: Sam Bunjevica, 1105 Jefferson St. Vsi v Gary, Ind. — Seja vsako 2. nedeljo v prostorih sobrata Max-a Useha, 1125 Washington St.

Zemsko društvo "Sokol", šte. 62, Cleveland, Ohio.

Predsednik: Alojzija Milavec; tajnik: Franciška Trbešnik, 6615 Jones Ave.; blagajnik: Franciška Lauke, 6121 St. Clair Ave. Vsi v Cleveland, O. — Seja vsak prvi ponedeljek v mesecu v Slov. Narodnem Domu.

"Adamci in Lander", šte. 63, Hackett, Pa.

Predsednik: Anton Zrimšek; tajnik: Anton Zrimšek, R. D. 1, Veneta, Pa.; blagajnik: Frank Mejak, R. F. D. 1, box 104, Finleyville, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Bratstvo", šte. 64, Milwaukee, Wis.

Predsednik: Frank Kodrič, 444 So. Pierce St.; tajnik: John Bohar, 403 S. Pierce St.; blagajnik: Anton Kodrič, 550 S. Pierce St. Vsi v Milwaukee, Wis. — Seja vsako drugo nedeljo v mes. ob 2. uri popoldne pri J. Semu, vogal Kilanton in Washington St.

"Bedečnost", šte. 65, Staunton, Ill.

Predsednik: Anton Buchar; tajnik: Anton Cop, box 216; blagajnik: Frank Paulich, b. 212. Vsi v Staunton, Ill. Seja vsake 2. nedelje v mes.

"Frank Schuhmeier", šte. 66, Yale, Kans.

Predsednik: Anton Radi; tajnik: John Roycht; blagajnik: Martin Loh, Vsi R. E. S., v Pittsburg, Kans. — Seja vsako 2. nedeljo v mes. ob 2. popold. v John Dollar-jevi dvorani.

"Narodna Sloga", šte. 67, Seminole, Pa.

Predsednik: Nikolaj Zvonarig, box 65, Distant, Pa.; tajnik: Emil Ganotzi, b. 55, Seminole, Pa.; blagajnik: Mike Barotich, box 11, Seminole, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo pri Emilu Ganotzi-ju.

"Združeni Balkani", šte. 68, Clinton, Ind.

Predsednik: Franc Bregar, Box 737; tajnik: Ignac Musar, Box 44; blagajnik: Andrej Cizej, b. 404. — Vsi v Clinton, Indiana. Seja vsako 2. ned. v mes. pri Mr. Charles-u Moskovich-u, N. 7th St., 11. dopoldne.

"Orel", šte. 69, Madrid, Ia.

Predsednik: Frank Omersu, R. 2, b. 32A; tajnik in blagajnik: Frank Omersu, R. 2, b. 32 A. Vsi v Madrid, Ia. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Schneider.

"Zvesti bratje", šte. 70, New Derry, Pa.

Predsednik: George Stanovič; tajnik: Jakob Pinosa, box 75; blagajnik: Jos. Penič, b. 22. Vsi v New Derry, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo ob 2. uri popoldne v prostorih sobrata Jos. Peniča, New Derry.

"Delavec naprej", šte. 71, Bessemer, Pa.

Predsednik: Joseph Jereb; tajnik: Frank Leiti, box 327; blagajnik: Louis Hribar, box 128. Vsi v Bessemer, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Morija v Bessemer, Pa.

"Kocianke", šte. 72, Bankhead, Alta, Canada.

Predsednik: Joseph Spievak; tajnik: Mike Kubica, box 12; blagajnik: Peter Kubany, box 40. Vsi v Bankhead, Alta, Canada. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Pod Triglavom", šte. 73, Smithfield, Pa.

Predsednik: John Nečemer; tajnik: Frank Klemenec, R. D. 2, b. 129; blagajnik: John Erben, R. R. 2, b. 128. — Vsi v Smithfield, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih Fr. Klemenca b. št. 86.

"Kranjski prijatelj", šte. 74, Falls Creek, Pa.

Predsednik: Louis Slak, box 201; tajnik: Louis Slak, box 201; blagajnik: Sophia Urbanč, box 563. — Vsi v Falls Creek, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. popold. v prostorih sobrata Matija Urbančica, 35 Tenery Road.

"Naprej do Zmaga", šte. 75, Wyano, Pa.

Predsednik: John Golobac; tajnik: John Renko, box 432; blagajnik: Ravnik, box 233. Vsi v Wyano, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo ob 2. uri zjutraj v društveni hiši šte. 94.

"Slovenija", šte. 76, Miller Run, Pa.

Predsednik: Ignata Pakj; tajnik: Frank Sadar; blagajnik: Frank Sadar, Vsi box 1, Miller Run, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mes. pri sobratu Antonu Beršanu.

"Benarški Slovenci", šte. 79, Bon Air, Pa.

Predsednik: John Medje; tajnik: Peter Bukovec, b. 734, Conemaugh, Pa.; blagajnik: Frank Turšič, b. 153, Conemaugh, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. uri popold. v lastnem domu v Bon Air, Pa.

"Sloga", šte. 80, Philadelphia, Pa.

Predsednik: John Petan; tajnik in blagajnik: Joseph Kosova, 2555 Salmon St., Philadelphia, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mes.

"Prvi Maj", šte. 81, Bishop, Pa.

Predsednik: Jožef Refane; tajnik: Andrew Renko, box 143, Cecil, Pa.; blagajnik: Anton Maslo, b. 143, Cecil, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. uri popold. v S. N. D. v Bishop, Pa.

"Jezero", šte. 82, Ringo, Kans.

Predsednik: Mihael Pencel, Box 192; tajnik in blagajnik: Peter Pencel, Box 172, Vsi Ringo, Kansas. — Seja vsako tretjo nedeljo v mes. ob 9. uri dopoldne v dvorani Konzumnega društva.

"Terbanaska Dolina", šte. 83, Cleveland, O.

Predsednik: Frank Vrabec; tajnik: Ant. Smith, 6028 St. Clair Ave.; blagajnik: Anton Kalid, 1002 E. 61st St. Vsi v Cleveland, O. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v Gradinovi dvorani št. 2, ob 9. dopoldne.

"Radnici naprej", šte. 84, Farmington, W. Va.

Predsednik in tajnik: Miho Skrtič, Box 623, Farmington, W. Va.; blagajnik: Vid Kasunich, Box 11, Broomfield, W. Va. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v hiši šte. 46.

"Napredek", šte. 85, Skidmore, Kans.

Predsednik: Simon Repovš, R. R. 1, Weir, Kans.; tajnik in blagajnik: Ant. T. Jamnik, R. R. 3, box 63, Columbus, Kans. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri J. Zakrajšku.

"Naprej", Livingston, Ill., št. 86.

Predsednik: Mike Cirar, b. 106; tajnik: Rudolf Pavliha, box 226; blagajnik: Mihael Strašič, box 677. Vsi v Livingston, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v prostorih Ferd. Gorecki.

"Rudeči prapor", šte. 87, Bentleyville, Pa.

Predsednik: Andrej Lovšin, b. 683; tajnik in blagajnik: Alojzij Humar, box 108. Vsi v Bentleyville, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri sobratu Louis-u Humarju.

"Naprej", šte. 88, Nokomis, Ill.

Predsednik: George Plahutnik, box 531; tajnik in blagajnik: Ivan Kranjc, box 672, Nokomis, Ill. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold. pri sobr. John-u Kraincu.

"Slovenec", šte. 89, Eckhart Mine, Md.

Predsednik: Anton Stošin; tajnik: Frank Posenel, RFD. 1, Eckhart Mine, Md.; blagajnik: Anton Komac, b. 56, Eckhart Mine, Md. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold. pri sobr. Franku Posenelu.

"Vstanite bratje", šte. 90, Gross, Kans.

Predsednik: Ivan Erjavac, b. 52; tajnik in blagajnik: Frank Homar, box 95. Vsi v Gross, Kans. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Gorjanski hriki", št. 91, Greensburg, Pa.

Predsednik: Florian Ašerc; tajnik: Jos. Sumr, R. 1, box 6; blagajnik: Franc Pirc, R. 7, box 140. Vsi v Greensburg, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v Mrs. Mihevc dvorani v Haydenville.

"Združeni Slovani", šte. 92, Girard, Kans.

Predsednik: Anton Potisek, R. 4, b. 133; tajnik in blagajnik: Frank Kravanja, R. 4, box 304. Vsi v Girard, Kans. — Seja vsake 3. ned. v mes. v dvorani North Edison.

"Zmaga", št. 93, Bryant, Okla.

Predsednik: Frank Pirman, box 170, Bryant, Okla.; tajnik in blagajnik: Anton Potokar, box 110, Bryant, Okla. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Union Hall, Victoria Camp.

"Sv. Barbara", št. 95, Standardville, Utah.

Predsednik: Marko Petrič, b. 1621; tajnik: Leo Pirnat, box 1654; blagajnik: Marko Petrič, box 1621. Vsi v Standardville, Utah. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prost. sobr. A. Cesar.

"Svobodni bratje", šte. 96, Duluth, Minn.

Predsednik: Ivan Pikuš, 9717 McCuen St.; tajnik: Frank Pikuš, 308—97th Ave. W.; blagajnik: Michael Spehar, 403—97th Ave. W. Vsi v New Duluth, Minn. — Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v prostorih sobr. J. Pikuša.

"Temelj Naroda", šte. 97, Rhona, Pa.

Predsednik: Alojz Grošelj, 322 Front St., Rhona, Pa.; tajnik: Frank Pipan, 130 Pine St., Nanticoke, Pa.; blagajnik: Mihael Jerh, 142 Epy St., Rhona, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Antona Wachules-a, 320 Front St.

"Slovenska Združitev", št. 98, Standard, Ill.

Predsednik: Ivan Stare, Box 232, Standard, Ill.; tajnik in blagajnik: John Lapuh, Box 296, Grandville, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo po 15. v dvorani Viljem Konstantine.

"Tiha Dolina", šte. 99, Hermine, Pa.

Predsednik: Frank Hribar; tajnik: Frank Stermlan, box 287; blagajnik: Frank Vozel, b. 347. Vsi v Hermine, Pa. — Seja vsake 3. nedeljo v mes.

"Zvezda", šte. 100, Forest City, Pa.

Predsednik: Lorenc Kotar, box 246; tajnik: Matija Kamia, box 491; blagajnik: Martin Muchita, box 537. Vsi v Forest City, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v mestni dvorani.

"Zdrži se Slovenec", šte. 101, Midway, Pa.

Predsednik: John Leskovec, box 78; tajnik: Martin Strupek, box 75; blagajnik: Jakob Rupnik, b. 462. Vsi v Midway, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani SNPJ.

"Vodnik", šte. 102, Farrell, Pa.

Predsednik: Matevž Steblaj, b. 841; tajnik: Jernej Okarn, 1108 Beechwood Ave.; blagajnik: Jožef Germ, box 194. Vsi v Farrell, Pa. — Seja vsake 1. nedeljo v mesecu ob 2. uri popold. v S. D. Domu, 1112 Beechwood Ave.

"S. Ana", št. 103, East Helena, Mont.

Predsednik: Kata Stipčič; tajnica: Ivana Andolsek, box 152; blagajnica: Marija Rigler, box 118. Vse v East Helena, Mont. — Seja vsake prvo nedeljo v mesecu v cerkveni dvorani.

"Sv. Barbara", šte. 104, Luzerne, Pa.

Predsednik: Frank Podmenik; tajnik: Ant. Osolnik, 863 Bennett Street; blagajnik: Joseph Sperlik, 864 Bennett Street. Vsi v Luzerne, Pa. — Seja vsake prvo nedeljo v mesecu v dvorani "Firemen's Bldg."

"Rdeči Orel", št. 105, White Valley, Pa.

Predsednik: Jurij Previč; tajnik: Anton Rozma, S. R. No. 1, box 142; blagajnik: Andrej Bogataj, box 458. — Vsi v Export, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Kr. Slov. Domu, White Valley.

"Livada", št. 106, Bear Creek, Mont.

Predsednik: M. Rihar, b. 57; tajnik: Frank Golob, box 210; blagajnik: Jožef Tomšič, box 68. Vsi v Bear Creek, Mont. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. Del. Domu.

"Slovenski Dom", št. 107, Hamer City, Pa.

Predsednik: Filip Krašek, box 265; tajnik: Anton Glavan, box 275; blagajnik: Anton Kalister, b. 489. Vsi v Hamer City, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. pop. v Slov. N. D.

"Triglav", šte. 108, Chisholm, Minn.

Predsednik: Jos. Ostruh; tajnik: Anton Pustoslavšek, 213 W. Chestnut St.; blagajnik: Frank Vidmar, 323 W. Poplar St. Vsi v Chisholm, Minn. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Jana Graheka.

"Nova Domovina", šte. 109, Cherokee, Kans.

Predsednik: Leopold Preločnik, box 278; tajnik: Ivan Telban, b. 169; blagajnik: Frank Premk, box 21. Vsi v Cherokee, Kans. Seja vsako 2. ned. v mes. v Leo Preločnikovi dvorani.

"Slovenska Navada", šte. 110, Hartford, Ark.

Predsednik: Frank Dolinšek, box 39; tajnik: Ivan Zimerman, RFD 1, b. 2, West; blagajnik: Jos. Hribar, box 1. Vsi v Hartford, Ark. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu pri sobr. J. Hribarju.

Štev. 111, Duryea, Pa.

Predsednik: Frank Močnik; tajnik: Andrew Strudel, 276 Columbia St.; blagajnik: Jakob Breclnik, 198 Cherry St. Vsi v Duryea, Pa. — Seja vsako prvo soboto v mesecu v John Wasta Hall.

"Triglav", šte. 112, Detroit, Mich.

Predsednik: Anton Janežič, 519 Kern Ave.; tajnik: Jos. Božič, 161 Victor Ave. H. P.; blagajnik: Charles Peršek, 161 Victor Ave. H. P. Vsi v Detroit, Mich. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Victoria Hall, 424 Ferry ave. E.

"Sloga", šte. 114, Blackton, Ala.

Predsednik: Frank Božič, P. O. B. 23 W.; tajnik in blagajnik: J. Kulovitz, box 253, West. Vsi v Blackton, Ala. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobr. J. Kulovitz-u.

"Svoboda", šte. 116, Willock, Pa.

Predsednik: Ivan Jane, box 85; tajnik: Anton Setlar, box 212; blagajnik: Anton Pirc, b. 115, Vsi v Willock, Pa. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v dvorani Willock Social Ass'n.

"Za združenje", šte. 117, Broughton, Pa.

Predsednik: Mihael Mali, box 155; tajnik: John Dolinar, b. 35; blagajnik: Ivan Gitič, box 186. Vsi v Broughton, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v lastni dvorani.

"Sv. Barbara", šte. 118, Fleming, Kans.

Predsednik: Joseph Gerant; tajnik: Anton Skubic, RR 2, box 64, Pittsburg, Kans.; blagajnik: Fr. Linc, RR 2, Cherokee, Kans. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Fr. Špeharjevi dvorani.

"Svoboda", šte. 119, Jack's Ville, Kans.

Predsednik: Jakob Baloh, RR 8, box 83; tajnik in blagajnik: Silverster Sraj, R. R. 2, b. 199, Mulberry, Kans.

"Slovenski Bratje", šte. 120, Gilbert, Minn.

Predsednik: Frank Podrižal, box 94, Gilbert, Minn.; tajnik: Frank Press, box 627 Gilbert, Minn.; blagajnik: Jerney Maček, box 133, McKinley, Minn. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu.

"Združeni Slovenci", šte. 121, Little Falls, N. Y.

Predsednik: Frank Borštner; tajnik: Frank Malevasič, box 327; blagajnik: Anton Milnar, 3 Cord St. Vsi v Little Falls, N. Y. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v društvenem domu 18 Selley Island.

"Jugoslavija", šte. 122, Imperial, Pa.

Predsednik: Joseph Ule, box 91; tajnik John Mandel, box 13; blagajnik: Jakob Dolinar, box 226. — Vsi v Imperial, Pa. — Seja vsako 2. ned. ob 10 uri dop. v Slov. Domu.

"Lincoln", šte. 123, Springfield, Ill.

Predsednik: John Goršek, 414 W. Hay St.; tajnik: Josef F. Kren, 1900 E. Stuart St.; blagajnik: Anton Kušnik, 1201 So. 19th St. Vsi v Springfield, Ill. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. Nar. Domu.

"Zlata Zarja", šte. 124, Primero, Colo.

Predsednik: Ivan Tomšič, box 461; tajnik in blagajnik: Luka Berwant, box 411. Vsi v Primero, Colo. Seja vsako 2. ned. v mes.

"Rožna Dolina", šte. 125, Burdine, Pa.

Predsednik: John Markovita, b. 243, Burdine, Pa.; tajnik: Vincenc Vidmar, box 41-M, Presto, Pa.; blagajnik: Ignac Krek, box 67, Presto, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. dvorani, v Presto, Pa.

"Sv. Barbara", šte. 126, Cleveland, Ohio.

Predsednik: Anton Bokal, 727 E. 157 St.; tajnik: Vincent Blak, 643 E. 160th St.; blagajnik: Frank Saso, 679 E. 159th St. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako 2. ned. v mes. v Slov. Domu, 15819 Holmes Ave.

"Slovenski Bratje", šte. 127, Irwin, Pa.

Predsednik: Jos. Bentgar; tajnik in blagajnik: Matevi Breznik, RFD. 2, b. 132. Vsi v Irwin, Pa. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu.

"Slovenski Bratje", šte. 128, Indianapolis, Ind.

Predsednik: Louis Banič; tajnik: Frank Luxar, 760 Haugh St.; blagajnik: Jacob Lekša, 929 Ketschan St. Vsi v Indianapolis, Ind. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v S. N. Domu.

"Sv. Barbara", šte. 130, Eveleth, Minn.

Predsednik: Anton Rahne, b. 173; tajnik: Ant. Fritz, 110 Grand Ave.; blagajnik: John Rahne, 425 Fill ave. Vsi v Eveleth, Minn. Seja vsako 2. ned. v mes. v Moose dvorani.

"Sv. Barbara", šte. 131, Calumet, Mich.

Predsednik: Jos. Dragman; tajnik: Joseph Weiss, 4054 Accorn St. (Yellow Jacket); blagajnik: Joseph Srebernjak, 511 5th St. Vsi v Calumet, Mich. — Seja vsako prvo ned. v mes.

"Zarja Svoboda", šte. 133, Leadville, Colo.

Predsednik: Joe Klun; tajnik: Mark Popovič; blagajnik: John Fajdiga. Vsi v Leadville, Colo., box 389. — Seja vsakega 12tega v mesecu.

"Slovenec", šte. 134, Vandling, Pa.

Predsednik: Jos. Cebular; tajnik: John Skrbec, box 217; blagajnik: Joseph Jerin, box 88. — Vsi v Vandling, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slavček", šte. 135, Oak View, Colo.

Predsednik: John Strumblj; tajnik in blagajnik: Alojzij Zupan, box 34 Vsi v Oak View, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Ojsterca", šte. 136, Dietz, Wyo.

Predsednik: Tomaz Pirc; tajnik: Ivan Pečovnik; blagajnik: Fr. Voler. Vsi box 52, Dietz, Wyo. — Seja vsako drugo ned. v mesecu, v Somerset dvorani.

"Sava", šte. 138, Somerset, Colo.

Predsednik: Josip Kral, box 42; tajnik: Alojzij Zmek, box 157; blagajnik: Mihael Karnelj; box 134. Vsi v Somerset, Colo. — Seja vsako 1. ned. v mes. v Somerset Hall.

"Združeni Sobratje", šte. 139, Universal, Pa.

Predsednik: Ivan Demšar, box 204; tajnik: Pavel Kokal, box 172; blagajnik: Tom. Previč, b. 12. Vsi v Universal, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. N. D.

"Slovenski Bratje", šte. 140, Pineville, Minn.

Predsednik: August Filipič; tajnik: Frank Besek, box 411, Bivabik, Minn.; blagajnik: Val Bezek, b. 231, Bivabik, Minn. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri Val Bezeku.

Prijatelj delavcev", šte. 141, Sublet, Wyo.

Predsednik: John Janšek, b. 128; tajnik: Jos. Rakun, box 11; blagajnik: Frank Kumpre, box 145. Vsi v Sublet, Wyo. — Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2. uri popol. v Fr. Ciley dvorani.

"Zapadni Vrt", šte. 142, Winter Quarters, Utah.

Predsednik: Vincenc Raunikar, box 191; tajnik in blagajnik: Leo Kosa, box 116. Vsi Winter Quarters, Utah. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri Antonu Pilstotniku.

"Zvon", šte. 143, Dodson, Md.

Predsednik: John Milavec; tajnik: Max Selak, box 45; blagajnik: John Milavec, box 55. — Vsi v Dodson, Md. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v hiši šte. 38.

"Slovensko-Hrvatski Bratje", šte. 144, Grays Landing, Pa.

Preds.: Jos. Saroc; tajnik: Jacob Zupančič, b. 59, Maantown, Pa.; blagajnik: Martin Ziglar, b. 552, Maantown, Pa. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v dvorani M. Ziglerja.

"Sv. Barbara", šte. 145, Joliet, Ill.

Predsednik: Frank Hočevar, 1120 N. Broadway; tajnik: Alojzij Martinčič, 1410 Center St.; blagajnik: Ignac Kostelnik, 743 Sumner Street. Vsi v Joliet, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v stari žoli.

"Sobratje naprej", šte. 146, Penna. Sta., Pa.

Predsednik: Simon Grošelj, box 123; tajnik: Tomaž Salamon, b. 123; blagajnik: Frank Pittner, box 104. Vsi v Penn Sta., Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenski bratje", šte. 147, Frontenac, Kans.

Predsednik: Ivan Tratar, box 97; tajnik John Kolar, box 216; blagajnik: Karol Slapšek, box 11. Vsi v Frontenac, Kans. — Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v dvorani združene prodajalne.

"Narodna Zmaga", šte. 148, Cuddy, Pa.

Predsednik: John Jenko; tajnik: Matija Gallič, box 107; blagajnik: Lovrenc Bašelj, box 131. Vsi v Cuddy, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2 uri opold. pri sobratu L. Rašcu.

"Sloga", šte. 149, East Palestine, Ohio.

Predsednik: Anton Jurjavčič; tajnik in blagajnik: John Božič, P. O. box 152. Vsi v East Palestine, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. uri dop. pri br. John-u Božiču.

"Slovan", šte. 150, Slovan, Pa.

Predsednik: Mih. Klenovšek, box 169, Atlasburg, Pa.; tajnik in blagajnik: John Pirh, box 77, Slovan, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Postojlnska Jama", šte. 151, Delagua, Colo.

Predsednik: Anton Udovč; tajnik: Andrej Milavec, box 44; blagajnik: Anton Bergröč, b. 135. Vsi v Delagua, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Union Hall.

"Napredni Radnici", šte. 152, Johnstown, Pa.

Predsednik: Joseph Bačani; tajnik: Viktor Horvat, 226 Maple Ave.; blagajnik: Vincent Jagič, 724 Maple Ave. Vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu, 726 Maple Ave.

"Rodečji Prapor", šte. 153, Southview, Pa.

Predsednik: Anton Rupnik; tajnik in blagajnik: Ferd. Zelenik, b. 8. Vsi v Southview, Pa. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v Slov. Nar. Domu.

"Jugoslavija", šte. 154, Sugarite, N. Mex.

Preds.: Ivan Kašb, b. 115; tajnik: Fr. Lukandič, b. 44; blagajnik: Anton Podboj, box 8. Vsi v Sugarite, N. Mex. Seja vsako 2. sredo v mes. ob 7. uri zvečer.

"Jugoslavija", šte. 155, Klein, Mont.

Predsednik: Max Poljak, L. b. 12; tajnik in blagajnik: Mike Kriv, box 135. Vsi v Klein, Mont. — Seja vsako drugo ned. v mes. ob 2. uri pop. v Republic Hall.

"Sopek Vijolic", šte. 156, Cleveland, O.

Predsednik: Aug. Botko; tajnik: Andrej Likar, 3591 Independence road; blagajnik: Jos. Zorn, 3526 Bading Ave. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako 3. ned. v mes.

Opomba: Tajniki društev, ki najdejo kakšno pomoto, listok tistih, katerih društveno poročilo je pomanjkljivo, prosim, da mi nemudoma sporoče, da se nedostatki v imeniku ki laide prihodnji popravijo.

S sobratiskim pozdravom

Blaž Novak, tajnik S. D. P. Z.

Združena s Slovensko Narodno Podporno Jednoto.

Zadnjič sta se kosala general Pershing in Gompers v lomljenju fraz, kdo je dobil zadnjo vojno. Gompers je dejal, da je zasluga ameriškega delavstva v A. F. of L., da je Amerika zmagala. General Pershing pa ni ravno zaljubljen v delavstvo, pa je dejal, da je izvojevalo zmago patriotično ameriško ljudstvo, ne pa delavstvo kot tako. Torej kdo ima zaslugo za zmago? In kdo ima koristi od zmage, če sploh kdo? Kaj pa, če ni zmagalo ne ameriško unijsko delavstvo, niti ameriško patriotično ljudstvo? Morda se oboji izgubila!

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.	
Nala leta, (Milan Pugalj)	1.00
Episodna kobila, (Jos. C. Oblak)	.65
Golje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno ..	1.00
Emcke povesti, (Florijan Golar)	.75
Rajdalci, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75
Azfas, (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih ..	.60
Jutica Agičeva, (Ks. Sander-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
Jug, (P. Chochołoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.00
Vitez iz Rdeče hiše, (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno ..	1.50
Udovica, (L. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
Don Correa, (G. Keller), roman	.30
Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.	
La staro pravdo, (Fran Erjavec)	.60
Naš jezik, (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenskem jeziku	.50
Slovenski pravopis, (Dr. A. Breznik)	.50
Lakea biogenije, (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
Evropska vojna in odgovornost socializma, (Etbis Kristan) ..	.80
V novo deželo, (Etbis Kristan)	.30
V dobi klerikalizma, (Liberatus)	.20
Katoliška cerkev in socializem	.30
Kdo uničuje proizvajanje v malem	.20
Social. knjižnica, (Dva snopiča) in "Naša bogastva" ..	.10
Združna prodajalna ali konsum	.10
0 konsumnih društev	.15
Razno.	
Najnovejša informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav	.40
Izgovor papeža Aleksandra VI.	.20
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921 mehko vezan 75c; vezan v platno	1.00

"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920

7.00

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.20
The Brass Check, (Upton Sinclair). Studija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno	1.20
The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese	1.30
"Debs, His Authorized Life and Letters". (David Karsner), vezano v platno	1.20
King Coal, (Upton Sinclair). Povest iz zadnjega štrajka coloradskih premogarjev, vezana v platno	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

STARO IN ZANESLJIVO.

Veliko število letoviščarjev Yellowstone National Parka presenetljivo opazuje kako bruhajo naravni vrelci vode kviško. Med vsemi pa je Old Faithful, ki vrže od časa do časa v presledkih po dva čevlja na široko in do 150 čevljev visoko svojo gorko vodo na vsakih 65 do 70 minut. Trinerjevo grenko vino zasluži enako pozornost in ime. Je staro zanesljivo zdravilo, katero očisti vaš čreva v nekaj urah, prežene vse pline iz prebavnih organov in povrne normalno delovanje v vaš život. To je domače zdravilo v najlepšem pomenu besede, "semper fidelis," vedno zanesljivo, kakor pravi beseda v latinščini. Tukaj je izjava, ki vam kaže kako ga hvalijo naši odjemalci: Viriden, Ill. "Prosim hitite s pošiljateljico mojega naročila. Nočem biti brez tega izvrstnega zdravila, katerega uživajo vsi v naši družini že več let. Jaz sem velik prijatelj Trinerjevega grenkega vina, ki je vsakdanja potreba pri vsaki družini. Joseph Jurak." Vaš lekarnar ali trgovec z zdravili ima vedno v zalogi vsa Trinerjeva zdravila.

MARQUETTE LIFE INSURANCE CO.

JE

Zavarovalna družba za življenje

ONA varuje Vaš dom in družino v slučaju smrti. Je hranilna banka v času nesreče in potrebe. Izdaja samo državno registrirane police (oporoke), in je raditega garancija zavarovancem.

NOBENA VARNEJŠA---NOBENA BOLJŠA!

Možje in žene, tukaj je prilika za vas, da se zavarujete proti revščini in miloščini.

WM. RAUEN, Nadzornik za državo Illinois, 245 W. North Ave., Chicago, Ill., Tel. Lincoln 5140

ZA NADALJNA POJASNILA PIŠITE ALI PA POKLIČITE:

LOUIS KOVIE, generalni zastopnik, 1137 West 18th Street, Chicago, Ill., Telephone Yards 5101 ali Canal 4116.
JOHN A. LAJEVICH, zastopnik, 1137 West 18th Street, Chicago Ill., Tel. Canal 4116.

Služba za dobre in vestne zastopnike za države Illinois, Indiana in Missouri z dobro plačo odprta.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

**Nervozne,
oslabele
žene,**

ki trpe na bolečinah v križu, v bokih ali na stranah, na senzaciji, ki tlačijo človeka k tlom in dela v spodnjem telesu težo, na glavobolu in neredu pri naravnih funkcijah, dobe od pomoč, ko vzamejo

Severa's Regulator

(Severjev Regulator). Priporočen je za zdravljenje tistih posebnih lastnosti neredov in hiranja, ki so jim podvržene ženske. Dobite ga pri svojem lekarju že danes.
Cena \$1.25.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Ako si želite nabaviti knjige socialne, povestne ali kake druge vsebine, jih naročite od Proletarca. Eventualni dobiček od prodaje knjig se porabi za pokrivanje stroškov pri listu.

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgo- vina s cveticami

V trgovini vedno sveže cvetlice za ples, svatbe, pogrebe itd. Imamo zaprte in odprte avtomobile za krste, poroke, pogrebe in za vse druge potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

*Slovenec priporočamo
v posejanje*

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

CARL STROVER

LAWYER

and

COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Prijatelj delavca

PAIN-EXPELLER

Tvorniška znamka reg. v pat. nr. Zdr. dr.

Slaven že več kot 50 let.

Glejte za tvorniške znamke
SIDRO.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starim krajem,

obrnite se na trdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN,
N. Carolina.